

1708.

1. Barck, Joh. Henricus: De principe dissimulata
persona inter suas exploratore.
2. Beierus, Christianus: De correptione per admira-
tionem
3. Beierus, Christianus; Fac. jur. Decanus: Christianus
Kreuzer'sch Hempel . . . lectio cursoria specimen . . .
i. d. i. u. s. , programmata: De ambiguo, saltem
auditorium satagit.
4. Bracknerus, Guilielmus Hieronymus: De sepultura gratis
concedenda. 4 Sempl. 1708, 1712, 1723, 1732.
5. Bracknerus, Guilielmus Hieronymus: De restitutions in integrum
ex clausula praetoris generalis: si qua alia iusti causa
esse videtur.
6. Frisen, Johannes Bernhardus: De herede praesens abente
7. Frisen, Johannes Bernhardus: De dote confessata seu
canta

1708.

8. Friesen, Jo. Bernhard: De pecunia hereditaria
9. Friesen, Jo. Bernh.: Invitatio ad lectionem in reg-
iam Jurium Jacobi Suppi.
10. Müllerus, Jo. Jacobus: De jure superiorum in juramento
inferiorum
11. Schroeterus, Jo. Christianus: De sententia confirma-
toria. 2 Sampl. 1708 & 1744.
12. Neogylius, Jo. Philippus: De abiectione fisci vel
Imperatoris privilegiata. 2 Sampl. 1708 & 1745
13. Neogylius, Joh. Philippus: De citationis requisitis et
efficacia
14. Sturius, Fridericus Gottlob: De jure ditionis prorogata
15. Wildvogelius, Christianus: De pecunia succumbentiae
2 Sampl.
16. Wildvogelius, Christianus: De fallacia spei. 2 Sampl.

v
-
-
f
gata
ac
Samp

5710

DISSERTATIO IVRIDICA IN AVGVRALIS
DE

SEPVLTVRA GRA-
TIS CONCEDENDA, 6

Das die Begräbnisse / denen Rechten und der
Billigkeit nach / umsonst und ohne Entgelt ver-
stattet werden sollten!

QVAM,

FAVENTE DIVINO NVMINE,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO DOMINO,
D O M I N O

GVILIELMO HENRICO,

DVCE SAXONIAE, IVLIACI, CLIVIAE AC MONTIVM,
ANGARIAE, VVESTPHALIAE QVE, &c. &c.

ILLVETRI ICTORVM ORDINE DECERNENTE,

SVB PRAESIDIO

D. GVILIELMI HIERONYMI
BRVCKNERI, ICTI,

CONSIL. SAX. PANDECT. PROF. PVBL. CVR. PROV.
FACVLT. IVRID. ET SCABIN. ASSESSORIS.

DN. PATRONI AC PRAECEPTORIS AETERNVM DEVENERANDI,
PRO LICENTIA

SVMMOS IN VTROQVE IVRE HONORES ET PRIVILEGIA
DOCTORALIA LEGITIME CONSEQVENDI,

PVBlico ERVDITORVM EXAMINI SVBMISIT

IOHANNES HENRICVS HEVNISCH,

SVEVOFVRTO-FRANCVS.

D. XI. FEBR. MDCCVIII.

HORIS ANTE- ET POMERIDIANIS.

EDITIO IV.

JENAE, TYPIS HELLERIANIS, 1723.

SEPTIMA GRA
THE CONCORDIA
D. O. M. I. C.

GUTHE WILHELMO
D. O. M. I. C.

D. O. M. I. C.
HAYCKENI
CONSTITUTIO

CONFIRMATIO
D. O. M. I. C.

Conspectus Dissertationis.

§. I. Cadavera hominum plerumque sepelimus, unde hic agitur de sepultura, §. II. Quoad sepulturam gratis concedendam iura non distinguunt inter pauperes & divites; §. III. Nec inter proxime & remote conjunctas personas. §. IV. Num presens tractatio spectet ad Jctos? §. V. Lex 12. Tabb. de cadavere debitoris mortui, non solvendo existentis, improbat. §. VI. Jus civile multa continet in favorem sepulture. §. VII. Maxime vero, quod cadaver non possit arresari, nec ejus sepultura impediri. §. VIII. Sive hoc fiat ob debitum, sive ob aliam causam. §. IX. Hoc confirmatur ulterius. §. X. Creditores debitorum suorum sepulturam impedire prohibentur. §. XI. Etiam tunc, quando ipsi debitores hoc permiserunt creditoribus. §. XII. Nec valet allegata consuetudo in contrarium. §. XIII. Vestigal (Den Todtenzoll) non recte imponit & exigit Magistratus. §. XIV. Exceptiones referuntur, quibus sepultura potest impediri vel perpetuo vel ad tempus. §. XV. Pœna statuta contra arresantes. §. XVI. Nec abrogata sunt pœnæ ista. §. XVII. Nec iniustitiæ accusanda. §. XVIII. Argumenta contra sepulturam gratuitam solvuntur. §. XIX. Probatur e jure canonico gratuita sepultura, & speciatim e c. 12. caus. VIII. qu. 2. §. XX. Respondetur ad c. 70. caus. VII. qu. 2. §. XXI. Probatur iterum e c. 14. caus. XIII. qu. 2. §. XXII. Solvendum tamen est, quod defunctus hæredibus injunxit pro loco sepulture. §. XXIII. Denuo probatur per c. 9. X. de Simon. §. XXIV. Et per c. 42. X. de Simon. §. XXV. Et per c. 23. X. de sepult. §. XXVI. Objectiones e c. 42. de Simon. & c. 13. X. de sepult. adferuntur. §. XXVII. Ad illas respondetur. §. XXVIII. Continuat id. §. XXIX. adhuc uberius §. XXX. Probatur per c. 29. de Simon. ubi queritur, an quis locum religiosum vendere possit? §. XXXI. Prohibitio juris etiam obligat Clericos & Scholarum Ministrorum. §. XXXII. Vestigal solvendum ob sepulturam est iniqum ratione mortuorum. §. XXXIII. Ratione vivorum mortuos lugentium. §. XXXIV. Maximus ubique & omni tempore fuit favor sepulture. §. XXXV. Adeo, ut ipsi Papa nihil voluerint extorqueri ratione sepulture. §. XXXVI. Non recte distinguitur inter divites & pauperes, cum ijerat hoc magna incommoda. §. XXXVII. Exactio parit odium clericorum & scandala. §. XXXVIII. Ad dubia respondetur. §. XXXIX. De concionibus fimbribus quedam notantur.

PRÆFATIO.

Ulemadmodum usum rei salu-
tarem semper abusus comita-
ri solet, ita idem fatum civi-
les ac canonica constitutiones,
de sepultura hominum salu-
briter disponentes, dudum
eben! sunt experta. Annon enim maximi sum-
ptus, in sepeliendis hominum cadaveribus necessa-
rii, quos quidem non leges, sed vitia hominum in-
troduxerunt, multis afflictis gravissimam addide-
runt afflictionem? Prostant exempla, ubi viri quo-
que locupletes per impensas in pepela, vestimenta
& alia signa funebria proximis cognatis, famulis
&c. offerenda, it. in conciones funebres, laudatio-
nes, convivio, comitatum, pulsum companarum
&c. ad incitas saepe sunt redacti, pauperum vero,
ipsius Christi personam secundum Matth. 25. repræ-
sentan.

sentantium, funera propter defectum mercedis de-
tenta, & donec miseri relictæ pecuniam mendicando
conquirent, inhumanius extra sepultura locum
sunt reposita, more montis Pessulani, de quo in cap.
13. X. de sepult. in usum revocato. Licet vero
multi summorum Imperantium per peculiare con-
stitutiones ad exemplum Syracusiorum, de quibus
Diodor. Sicul. apud Tholosan. Syntagm. juris
univers. lib. 2. cap. 14. num. 17. hisce impensis mo-
dum posuerint, raro tamen istarum constitutionum
ob varias causas fuit executio, sed potius sumptus
magis magisque auctos esse, variorum locorum com-
probatur experientia. Cum vero talia doctrina de
bonis operibus ab optimo Servatore in sacro codice
toties nobis inculcata, nequaquam conveniant, sed
potius inhumanitatem legibus improbatam & Si-
moniacum crimen, canonum jure notatum, sapient,
opera pretium esse duxi, si non minus e Jure Civili
& Canonico, quam sana ratione ostenderem, sepul-
turam gratis esse concedendam; quod ut feliciter
succedat, divinum imploramus auxilium; Regat
nos Almus Pater Spiritu suo Sancto per IESUM
Christum! Amen.

*Cadavera
hominum
plerum-
que sepeli-
mus, unde
hic agitur
de sepul-
tura.*

uid sub sepultura antiquitas com-
prehenderit, *Gerhardus in loc. Theol. de mor-
te, Gyraldus de vario sepeliendi ritu, Kirchman-
nus de funeribus Romanorum, Gutherius de iure
manium*, aliique erudite exponunt, quæ
quidem hodie penitus fere apud Christianos
nos ab usu recesserunt. Neque enim cadavera hominum,
rogo imposita, amplius concremantur, prout de hoc more,
apud Romanos maxime usitato, cap. 2. *de legibus* differit *Cice-
ro*, nisi quod in criminibus atrocioribus, ad terrorem aliis in-
cutiendum, corpora maleficorum interdum comburi soleant.
Multo minus cadavera in cineres redacta amplius degluti-
mus, prout notabile exemplum de *Artemisia, Regina*, quæ
amoris affectu erga maritum, *Mausolum*, ducta cineres ejus
intermixto vino imbibit, recenset *Gellius Noct. Attic. l. 10. c. 18.*
Neque etiam cadavera canibus obijciuntur, prout de pessimo
hoc more apud *Medos* olim recepto testatur *Eusebius de præ-
par. evang. l. 6. c. 8.* Comprehendimus igitur hoc loco voce se-
pultura quaslibet Ceremonias & solennitates, quæ hodie
circa humationem mortuorum adhiberi solent, & quarum
exempla in epulis feralibus, fasciis, fericis, vestibus funebri-
bus apparent.

§. II.

*Quoad
sepul-
ram gratis
conceden-
dam jura
non di-
stinguunt
inter pau-
peres &
divites.*

Cum vero sepulturam in rubro hujus Dissertationis gra-
tis concedendam esse, dicatur, dubitari omnino possit, an il-
lud generaliter de omnibus hominibus, num vero saltem de
pauperibus sit intelligendum? Equidem, cum eadem ratio
in divitibus, quæ in pauperibus, non obtineat, insuperque
illi, sumptibus funeris licet expensis, tantum relinquunt, ex
quo hæredes commode se sustentare queant, pauperes vero
vel parum vel nihil in bonis habeant, misericordia & gra-
tia utique digni, de solis pauperibus dissertationem nostram
loqui

loqui videri posset. Enimvero quoniam talis distinctio in doctrina de Sepultura multa quoad forum externum parit incommoda, (cum pro ratione circumstantiarum difficile sit determinare, quinam præcise dicantur pauperes, qui divites, & illi sæpe nolint pateferi suam inopiam, quæ tandem esset jurejurando confirmanda, unde occasio præberetur perjuris,) recte Legislatores ad illa evitanda non introduxerunt discrimen hoc quoad sepulturam, sed generaliter constituerunt, ut nullum impedimentum poneretur his, qui cadavera Suorum terræ mandare volunt, & hanc in rem præceperunt, ut nec pro loco sepulturæ, postquam cœmeteria & communia dormitoria invaluerunt, quicquam exigeretur. Jam ubi leges optimis nixæ rationibus non distinguunt, nostrum quoque non est distinguere & leges generaliter conceptas perperam limitare *Cardinal. Tusch. 1. concl. 133. n. 6. Barbosa in Thesauro Loc. Commun. lib. 4. cap. 37. voce: Distinctio, axiom. 1. ubi plures hanc in rem allegatæ leges & DD. reperiuntur.*

§. III.

Porro quia in hac materia neque inter proximas con- *Nec inter*
 junctas personas (quorsum parentes, liberos, & conjuges *proxime*
 referimus) & collaterales distinguunt leges, nos quoque non *& remote*
 distinguimus. Quamvis enim inhumanius sit illis, tanquam *conjun-*
 afflictissimis, majorem afflictionem addere, non tamen quoad *etas per-*
 collaterales res quoque inhumanitate careret, cum defun- *sonas.*
 cti interdum nulla bona relinquunt, & cognati egestatem
 demortui manifestare nolint, quod quippe jam Romanorum
 temporibus ignominiosum reputabatur; hinc tali casu servi
 hæredes necessarii constituebantur. Imo, cum collaterales,
 hæreditatem defuncti, quam forte exiguam & fere nullam
 relinquit, repudiantes suis sumptibus istum terræ mandare
 non cogantur, facile fieri posset, ut defunctus plane insepul-
 tus relinqueretur.

§. IV.

Expofitis iis, quæ ad intellectum rubrica faciunt, merito *Num præ-*
 sens *sens tra-*
 primum *ita-*

no spectat primum hic tractamus questionem, an materia de sepultura
ad JCos? nostra sit tractationis, vel, an illa potius ad forum Theolo-
 gicum pertineat? Equidem existimare quis posset, nos fal-
 cem in messem alienam mittere, eo quod r. multa in hac dif-
 fertatione ad probandas assertiones nostras non tantum ex
 jure civili & canonico, sed & Scriptura Sacra adferamus,
 cujus tamen explicatio ad Theologos spectat, 2. quod doctri-
 na de sepultura ad locum de morte pertineat, circa quem non
 tantum *Gerhardus*, sed & alii Theologi passim vel in Syste-
 matibus suis, vel in compendiis, & in specie Theologus
Wittebergenfis, *Quensiedius* peculiari libro, de *Jure Sepul-
 turae*, nec minus S. S. Patres Augustinus de cura pro mortuis
 facienda, Ambrosius aliique materiam hanc prolixè pertracta-
 runt. Sed quia Theologi pro fine habent, ut perveniat homo
 juxta ductum revelationis divinae in Scripturis Sacris nobis
 factae ad salutem aeternam, Jcti autem intendunt secundum
 leges praescriptas administrare justitiam, ut suum cuique tribu-
 endo tranquillitas & felicitas Reip. obtineatur, legibus divinis
 utuntur Theologi & Jcti, quilibet ad suum finem consequen-
 dum, & cum Christiani considerare debeant Resp. non ab-
 solute, sed quatenus DEO subordinantur; non minus Legis-
 lator in jure condendo quam Jctus in explicando & appli-
 cando illo respicere debet ad Leges divinas, ut per has data
 occasione confirmet justitiam legum suarum, nec temere
 contrarium quid divinis admittat. Hinc nec Jus canonicum
 totum, nec civiles omnes leges, praesertim Codicis, ubi Papi-
 zare deprehenduntur, de quo scriptor Pontificius, *Cornelius à
 Rythelen* in suo Jurista Romano-Catholico legendus, recipi-
 mus, sed potius illas secundum jura divina, quae Jcti nostri
 pro fundamento praesupponunt, examinamus, cujus rei e-
 xemplum nuper in sectione nostra cursoria ad l. 4. §. 3. r.
de condict. ob turp. vel injust. caus. dedimus. Licet itaque *Ger-
 hardus*, *Quensiedius* aliique hanc materiam de sepulturis per-
 tractaverint, eo ipso tamen tractatio ista Jctis non potest esse
 prohibita. Ita non tantum in *Decretalibus*, sed & *Clementinis*

ac

ac Extrav. Comm. habemus titulum de sepulchris, & in Decretis
caus. 13. qu. 2. canones multi agunt de jure funerandi. Imo
 cum sapius contingat, ut funus a creditoribus arretetur, do-
 nec certa pecuniæ summa fuerit soluta, & in qua classe sum-
 ptus funeris sint locandi, admodum disceptetur, oppido tali
 casu ad jura civilia est recurrendum, ubi non tantum in Pan-
 dectis, sed & in Codice nostro integros titulos de religiof. &
 sumpt. funer. habemus proditos, quorum tractatio non potest
 non ad JCTos pertinere.

§. V.

Evieta itaque nobis de jure sepultura tractandi potestate, *Lex XII.*
 sententiam nostram ex jure civili primo dabimus probatam, *Tabb. de*
Equidem ex lege XII. Tabularum debitor, qui non solvendo *eadavere*
 erat, corpore luebat, adeo, ut eo mortuo corpus creditoribus *debitoris*
 daretur in partes dissecandum & distribuendum. *Wack-mortui,*
ler de princip. jur. l. 2. c. 4. p. 191. & seqq. D. Thomas. de Nev. non sol-
jurispr. Rom. p. 172. Gell. Noct. Attic. lib. 2. c. 1. ita Stephani in *vento ex-*
comment. ad Novell. 60. n. 2. asserit: acerbi creditores, huma-
 niatis expertes, non solebant parcere debitoribus, etiam animam a improba-
 gentibus, imo nec a defunctis vim abstinebant, quasi de corio illo-
 rum sibi persolvi postulantes; nam importunissimi exactores crediti
 lethaliter decumbentibus imminere solebant, ingredienties in debito-
 rum domus sine autoritate judicis, & signacula bonis imponentes,
 quoad suum fuissent consecuti, cum tamen cuique domus sua
 tutissimum refugium atque receptaculum sit per *l. 8. r. de*
in jus vocand. l. 23. D. de injur. Quod autem veteres duris-
 simam hanc legem introduxerint & creditoribus potestatem
 dissecandi corpora defunctorum concesserint, procul du-
 bio hanc ob causam factum est, ne luxui, ignavia aliisque
 vitiis dediti malitiosique bonorum decoctores, sine justa causa
 æs alienum temere contrahentes, aliosque decipientes impune
 hoc ferrent, & ut a conflatione hac absterrentur, videntes, se
 mortuos quoque severissima pœna esse afficiendos. Cum ve-
 ro Republica interfit, mortuos sepeliri, & publica utilitas
 præferenda sit utilitati privatorum arg. *l. 1. de solut. matrim.*

B

insuper-

insuperque processus ille acerbissimam vindictam, juri nostro civili admodum improbaram, saperet, dura atque crudelis lex ista vel desuetudine abolita, vel existimante *Gudelino de jur. noviss.* lib. 4. cap. 16. vers. extrem. nunquam in usum deducta fuit, quanquam alii istam per legem Petilianam Tribunit. ann. urb. cond. 427. expressè sublaram esse contendant, vid. *D. Georg. Beyer.* in *delin. jur. civil.* tit. de cess. bonor. p. 671. Quinimo jam antea lege Julia debitores sine dolo malo obarati, beneficio (quod fiebile atque calamitosum a Sacratissimo Imperatore Justiniano, in *l. 7. & 8. C. qui bon. ced. poss.* appellatur) illo, etiam vivi fruebantur, ut cedendo bonis a carcere aliisque molestiis se liberare poterint, licet cessio ista bonorum multis in locis Germaniæ iterum desuetudine inumbrata, & incarcerationio debitorum (Germani dicunt, in den *Schuld-Thurn* werffen) sit recepta, vid. *Hahn.* ad *Wesensb.* tit. de cess. bon. p. 745.

§. VI.

*Jus civile
multa
continet
in favo-
rem se-
pultura.*

Sane, si leges nostras civiles respiciamus, multo benigniora pro favore sepulturae deprehendemus constituta. Ita favorabile oppido est, (1) quod secundum *Novell. 115. c. 5.* creditores non possint intra 9. dies heredes defuncti propter debita contracta molestare, (2) quod locus in quem cadaver vel saltem caput infertur, religiosus fiat, *lib. 2. Inst. tit. 1. §. 9.* (3) quod cadaver in alienum sepulchrum illatum non debeat propria autoritate ejici per *l. 8. pr. de relig. & sumpt. fun. l. 39. cod.* & possessor sepulchri contra *l. invitum C. de C. E. V. invitum sepulchrum vendere cogatur*, (4) quod creditores funeris in primam classem sint locandi. *Lauterbach. tit. de concurs. cred. (5)* quod in jus vocari non possint, qui funus comitantur per *l. 2. in fin. & 3. de in jus vocand.* (6) quod summariter in causis funerum procedendum, arg. *l. 43. de relig. & sumpt. fun. neque* (7) appellatio sit concessa per *L. fin. C. de appell. Lauterbach. compend. digest. tit. de relig. & sumpt. fun. p. 164.* quod tamen cum *D. Stryckio* in notis de effectu suspensivo, non autem devolutivo est intelligendum, (8) quod donatio simplex, alias inter

conju-

conjuges invalida, ad sepulturam facta sustineatur, l. 5. §. 8. *¶. de don. inter V. & U.* (9) quod injuria fiat cadaveri, si detineatur per l. 6. C. de sepulchr. viol. & haeredes injuriam defuncto illatam possint vindicare.

§. VII.

Maximus vero favor praerecensit procul dubio in eo *Maxime* consistit, quod tam severe in jure prohibeatur, ne funus de- *vero,* functi detineatur. Vocari solet is actus, quo sepultura inhi- *quod ca-* betur, donec debitum, pensio, vectigal, aut tributum solva- *daver non* tur, *arrestatio*, vulgo die arrestirung auf der Todten Bahre, possit ar- *de qua videri potest Peckius de jure sistendi c. 5. n. 23. p. 34. 35. restari,* ubi praeter alia scribit: *si affines, fidejussores & haeredes defuncti nec ejus a tempore mortis debitoris intra 9. dies (hodie in praxi intra sepultura mensem, teste D. Stryckio ad Lauterb. 295.) propter debita a* *impediendi* *creditoribus molestari non possunt per l. fin. C. de sepulchr. viol. cer-* *te nec corpus detineri potest, quia alias, quod una via denegare-* *tur, altera concederetur, scilicet detinendo corpus defuncti propter* *debitum defuncti, quod ab haeredibus vel fidejussoribus ejus salven-* *dum erit.* Sed non opus est, ut cum Peckio hoc per conse- *quentiam ex l. fin. C. de sepulchr. viol. deducamus, cum illud di-* *recto & expressis verbis in dicta lege habeatur, nescilicet ob* *debita defuncti sepultura ejus impediatur; eo ipso enim,* *quod corpus mortui detinetur, sepultura ejus impe-* *ditur.*

§. VIII.

Sane, si inscriptionem *Novell. 60. evolvamus, fa-* *Sive hoc* *luberrime dispositum deprehendemus, ne defuncti vel su-* *fiat ob de-* *nera eorum injuriam debeant; jam vero injuriam fieri cadaveri, vitium; si* *si detineatur, in §. VI. per l. 6. C. de sepulchr. viol. diximus, & ve ob* *clarissima sunt, quae in cap. 1. §. 1. cit. Novell. adferuntur, quod aliam* *nempe moriente quodam, si circa funus morientis aliquid* *causam.* *peccetur, exequias impediendo, gravissima poena, de qua infe-* *rius agetur, locum habeat; quae verba, quippe generalissi-* *ma, non tantum de creditoribus, sed omnibus, qui circa fu-* *nus morientis aliquid committunt, quod exequias impedire*

potuisset, sunt intelligenda, neque in hac Novell. distinguitur, (ut aliud in hoc, aliud in illo casu sit observandum) an impediens Magistratus sit, an subditus, an clericus vel laicus (ita enim vulgo loquuntur) iusta ne gaudeat præensione, vel non, utrum pauper vel dives sit, an defunctus malitiosè bona dilapidaverit, an sine culpa ad paupertatem sit reductus.

S. IX.

*Hoc confirmatur
alterius.*

Eo ipso autem, quod indistinctè detentio atque arrestatio cadaveris defuncti debitoris in hac Novell. interdicta reperitur, illud, quod supra in §. 2. de distinctione inter divites & pauperes præmissimus, probatum dedimus; si vero creditores, iusta etiam præensione innitentes, sepulturam defuncti, bona licet malitiosè decoquentis, impedire non possunt, propter verb. cit. *Nov. cap. 1. pr. actione quidem modis omnibus cadat, seu iustam habeat hanc, seu non*, multo minus impedire possunt, qui nullam actionem adversus defunctum habuerunt, v. g. Magistratus, si defunctis vellent tributum imponere, antequam terræ mandarentur, pendendum, vel si clericus quidam (cujus rei exemplum jus canonicum sistit, de quo infra) sumus defuncti detineret, donec pensionem certam pro officio locove sepultura accepisset. Obstare his videtur l. 37. *de relig.* ubi sequentia leguntur verba: *Si quæ vestigalia sint, vel sarcophagi & vectura, quicquid corporis causa, antequam sepeliatur, consumptum est, funeris impensam esse existimo*; ex quibus cognoscimus, ad funeris sumptus referri vectigalia. Licet *Cujacius lib. XI. observ. 21.* rectè per vectigalia intelligat ea, quæ in itinere præstantur, dum corpus ex uno perferatur in alium locum, non tamen subscribere possum mutationi textus, (in quam pro more suo pronus & facilis est) dum pro vectura legendum esse putat *vestitaria*; eo ipso enim, dum Cujacius agnoscit, quod corpora sæpe de uno loco (vectura) promissa merces utique solvi debuit, sicuti hodie bajulis (denen Leichen-Träger) certum quid pro labore præstatur. Vectigalia illa, que

quæ olim in translatione cadaverum pendi debebant, fuisse abrogata, idem Cujacius probat l. ult. C. de religios. de qua refert, quod hæc lex in Latino Codice desideretur, sed vester in Græco; quicquid sit de hoc, dum D. Severus Edicto suo mandavit: Ne corpora detinerentur, aut vexarentur, aut prohiberentur per territoria oppidorum transferri l. 3. §. 4. de sepulchr. viol. (idem continetur l. 38. de religios.) simul prohibitum esse videtur exigere vectigal, qua exactione detinetur maxime cadaver, & per vectigalia in supra citato textu intelligi etiam possunt ea, quæ vel de facto extorquentur, vel postulantur in locis Romano Imperio non subjectis, per quæ corpora transferuntur.

§. X.

Quantumvis itaque debitor, non exsoluto prius ære aliæ Creditorum, mortem obierit, nequiquam tamen defuncti cadaver à creditoribus hodie sequestrari & arrestari, multo minus in partes eorum discindi poterit, per l. cum sit injustum 6. cum auth. seq. C. de sepulchr. viol. conf. Nov. 60. c. 1. cum totius Reipublicæ interfit, sepulchr. corpora defunctorum quam citissime terræ mandari, ne cadaverum impenvera mortuorum factorem excitent, ac pestem aliosque mordere probos caudentur arg. l. 3. §. dives 7. de sepulchr. viol. conf. Ripa de bibentur. pelle, quem integrum legere non pœnitebit; & Jurisprudencia in eo, quod cadavera sine obstaculo in memoriam humanæ conditionis (quoniam nihil magis convenit humanitati, quam hominem hume, à qua venit & dici sivevit, mandari, seu humari) sepeliri jussit, natura, verecundiæ & salubritati consulere voluit, l. quidam in sito 27. D. de condit. Inst. vid. Mev. de arrest. cap. 8. n. 225. 226. pertinet huc præjudicium Scabinorum Lipsiensium apud Carpoviam part. 1. constit. 30. def. 22. hisce verb. Ist euch Christian Oberschmid 106. Gùlden zu zahlen schuldig worden, ehe und zuvor aber die Zahlung erfolgt, ist er todes verfahren. Wenn er nun gleich mit noch mehrern Schulden verhasstet, und nicht so viel nach sich verlassen, davon alle Glaubigere befriediget werden können, so wäret ihr doch die Leiche zu kümmern, und dadurch sein Begräbnis zu hindern,

B 3 nicht

nicht befügt &c. Licet vero eo ipso interesse creditorum periclitari videatur, utilitatem tamen singulorum publicam cedere debere, supra diximus, & jus creditorum per mortem defuncti non aufertur, sed tantum differtur, cum sepulto debitore creditoribus integrum sit, actionibus congruis suum post 9. dies (hodie mensem) ab hæredibus repetere.

§. XI.

*Eti-
tunc,
quando i-
psi debito-
res hoc
permise-
runt cre-
ditoribus.* Sed quid? si in instrumento debiti partibus placuerit, ut liceret funus defuncti impedire, & ne ante solutionem creditori factam sepeliretur? Resp. talis conventio non debet ad effectum perducī; nam turpis est, & contra honestatem publicam, bonisque moribus contraria, idque procedit, etiam si instrumentum guarentigiatum publicum adfit; utut dissentiat *Angelus ad Nov. 60. vid. Coler. in process. execut. c. 3. num. 410. Sonnem. ad Novell. 60. cap. 1. Mevius in tract. de Arrest. cap. 8. num. 228.*

§. XII.

*Nec valet
allegata
consuetu-
do in con-
yariam.* Alium casum in *tr. de Arrest. Imp. p. m. 269. cap. XI. num. 28. & 29.* proponit Gailius, si Consuetudo quorundam locorum (cujus sententiæ auctores nonnullos practicos dari, asserit *Mevius cap. 8. num. 230.*) admitteret, corpus mortui debitoris posse arrestari & impediri, ne efferatur atque sepultura mandetur, prius quam hæredes æs alienum defuncti solvissent; Ubi Gailius sic sentit; *Hæc consuetudo in crudelitate Legis XII. Tabb. rationem fundare videtur, ubi perfidi debitoris cadaver creditoribus lacerandum tradebatur. Dicendum, talem consuetudinem crudelitatis plenam esse, & ideo non valere, cum hoc inominio sum & ab omni humanitate alienum sit, adeoque publico interfit, non minus mortuos sepeliri, quam vivos conservari.* Sed forte hæc *(den Tod. de re infra pluribus agendi erit occasio.*

§. XIII.

*non recte
imponit
& exigit
Magistra-
tus.* *Veftigal* ratione mortuorum (quod vocatur *der Todtenzoll*) de Jure Romano exigi non posse, supra vidimus. *Klockius* in *Tract. de Arario lib. 2. c. 48.* *veftigal* pro sepultura acceptum vocat detestandum, quod per totum illud caput, cui sequeutes præmisit versus: *Est*

Est detestandum vectigal nomine luffi

Acceptum, GRATIS nam SEPELIRE deceo.

Communis mater tellus est, quemcunque reponas

GRATIS ingremio maris ubique sua,

pluribus rationibus confirmare nititur. Non tantum autem in loco, ubi mortuus est terræ mandandus, de Jure Romano pro sepultura nihil est exigendum, sed & in locis illis, per quæ cadaver transfertur, nullum vectigal extorqueri debet. Quamvis enim Imperatoribus & magistratibus, per quorum territoria transitur, denunciatio prius sit facienda (cum clandestinus transitus multa parere queat incommoda) non tamen detineri debere corpora, multo minus vectigal exigi per l. 3. §. 4. de sepulch. viol. l. 38. de religiof. & peculiarem constitutionem (a Cujacio restitutam) in l. ult. C. cod. supra ostendimus. Ereditio vectigalium ad Majestatis jura refertur in l. 10. pr. π. de publican. vectigal. & commiss. neque minori Magistratui sine concessione superioris illa imponere licet. In Capitulationibus Imperat. peculiariter cautum est, quod Imperator non debeat vectigalia augere, nec nova instituire absque consensu Electorum. Myler. de Princ. & Statib. imp. part. 2. Cap. LXIV. §. 3. ita ut nec majora vota amplius sufficere possint, sed unanimia requiri per novissimas capitulationes, Leopoldinam & Josephinam placuerit. vid. D. Schweder. Intr. in jus publ. part. spec. sect. 1. cap. 20. §. 3. Si igitur Imperator ipse pro lubitu nova vectigalia erigendi potestatem non habet, multo minus inferiores ab Imperatore dependentes facultatem hanc habebunt, præsertim de mortuis non licebit tributum (in jure tam odiosum) exigere. Peckius de jure sistendi cap. 5. §. 23. refert, quod hodie multi Pastores rustici cadaver in quolibet pago, per quem transfertur, tamdiu arreftare soleant, donec ipsis pro jure prætenso aliquid solvatur; Existimo vero, inquit, hunc errorem & abusum ex pietate ortum esse; sicut semper humanarum rerum hac vicissitudo fuit à condito mundo, quod optima quæque per abusum corrumpentur paulatim ad pravitatem. Videntur enim olim homines religione atque pietate ducti, in singulis Ecclesiis pa-

gorum,

gorum, per quos cadavera deferbantur ad locum sepulchris mor-
tuos deposuisse, donec Pastores illic cum Clero preces suas ad Do-
minum effudissent pro defunctis. Sed cum hac pia consuetudo tan-
tum fuerit voluntaria, ad necessitatem vel jus trahi non potuit, & ea,
quæ sunt mere facultatis, non præscribuntur.

§. XIV.

*Excep-
tiones refe-
runtur,* Contra ea, quæ hæcenus dicta sunt, de non definendo
cadavere, & impedienda sepultura, fiunt a DD. exceptiones
sequentes (1) in usurario manifesto, cuius corpus ecclesiasti-
quibus se-
cucus iudex arrestare potest, donec illius hæres caveat de restitu-
tione usuris, quam sententiam fovent *Maranta de ordin. judic.
potest im-
pediri, vel* *vis Mevius de arrest. cap. 8. n. 229. p. 114.* & quam
perpetuo, nem hanc stabiliat, tamen illa ex cap. 3. X. de usur. colligi pos-
sunt. (2) Si nempe inter nobiles funera aliquandiu in loco
vel ad. alieno deponuntur pro certo locario, donec sepultura fiat, tunc consue-
tudo impune decinetur cadaver, donec illud solvatur, nam hic ratio
cessat, quæ penam constitui effecit; ut loquitur *Mevius dict. loc.
conf. Henricus Habnins ad Wesenb. tit. de relig. & sumpt. funer.
n. 5. in fin.* (3) In illis, qui sibi ipsis manus violentas inferendo
mortem obierunt; nam horum cadavera, ad deterrendos alios
a tali facinore, sæpe abjecta, & insepulta relicta memorat *Grot.
de Jure Belli & P. lib. 2. c. 19. §. 5. conf. Notas Tesmari ad hunc
locum.* (4) Si qui delinquentes confessi aut convicti mori-
untur, aliquando rotæ ob crimen atrocissimum corpora impo-
nuntur *Heig. p. 2. qu. 37. n. 32. Clar. in præf. crim. §. ult. qu. 51.
Carpz. Consist. Jurispr. lib. 2. def. 379. 380.* (5) Quando Reip.
interest, ut corpora mortuorum ante sepulturam prius secen-
tur, quod fit, si vel quis vulneratus obiit, ubi ante inspectio-
nem a magistratu, qui jurisdictionem habet criminalem, fa-
ctam, & dijudicationem a Medicis & Chirurgis institutam, u-
trum vulnus sit lethale, an non, corpus detineri potest, ut non
statim terræ mandetur, vel suspitione veneni quis extinctus
est, vel alius subest violentæ mortis metus, vel grassante peste
aut morbo contagioso explorari debet, num quis ex contagio
vitam

vitam finierit, vel si alia ratione Reip. utilitas requirat, ut corpora Anatomiz tradantur vide *Speckhan. cent. 1. qu. 8.* Alia adhuc (6) exceptio in *l. 2. n. de mortuo infer.* quæ à Numa Pompilio lata censetur, contineri videtur de gravida atque pragnante muliere, quam lex regia negat humari, antequam partus ei excidatur. Hinc ille non incidit in edictum de mortuo inferendo, neque pœnas juris civilis incurrit, qui vetat ejusmodi cadaver inferri, priusquam partus excidatur, *Wesemb. ad n. iii. de relig. & sumpt. funer. n. 3.* imo, qui prius humat, quam partus excidatur, perimere videtur per *ci. l. 2. add. Gothofredum* in not. ad hanc legem.

§. XV.

Consideravimus hæctenus, quantum favorem in jure civili habeat sepultura, adeo, ut nec ob *ars alienum*, nec facile *intia con-* ob aliam prætensionem impediri possit: consequens est, ut pœ *era arre-* nas, quæ isto jure in impios arrestantes sunt constitutæ, *subjici-* amus, ex quibus quippe clarissime patebit, quantopere jura se- *stantes.* pulchram promotam velint; neque enim ulli fere delicto pœnam corporis afflictivam non inferenti tam variæ & graves in jure civili pœnæ sunt constitutæ, quam funeris arrestationi. E- quidem in *l. ult. C. de sepulchr. viol.* pecuniaria pœna à Justino statuta erat adversus turbatores funerum, ita, ut 50. auri libras solvere, aut in ære non habentes corpore luere cogerentur, restituta pecunia ob impeditam sepulturam extorta, cautionibus, pignoribus ac fidejussionibus plane invalidatis. Sed, ut homines à tam immani delicto eo magis absterrentur, successor Justinianus pœnas, a patre suo (scilicet adoptivo) in *l. ult. C. de sepulchr. viol.* constitutas insigniter auxit in *Novell. 60. c. 1.* ubi disposuit, quod ille, qui exequias prohibet, 1. jus suum, quodcumque demum sit, amittat, 2. quod tantundem aliud restituere cogatur, 3. quod tertia pars bonorum suorum confiscetur, 4. quod infamiam juris incurrat, 5. quod hæredes defuncti actione injuriarum convenire & ad interesse agere possint adversus impediētes, 6. quod judices (sive civiles, sive militares) nisi officium suum interponant, quo minus funus ad requiem deducatur.

C

deduci queat, 30. auri libras in pœnam solvere debeant. Quicumque igitur cadaver defuncti detinet, ejusque finus impedit, hac pœna dignus est, siue clericus pro officio sepulturae aliquid exigat, siue Magistratus propter vectigal prætensum corpus arceat; hanc enim Novellam generaliter & indistincte conceptam esse, supra diximus, neque hæc constitutio solum in urbe Constantinopolitana, verum etiam per totum orbem Romanum, ceu ex contextu liquet, est servanda.

§. XVI.

Nec abrogata sunt pœnae istæ.

Hæc vero pœnas, licet gravissimas, abrogatas esse, nunquam probari potest, neque officit, quod sæpius funera, donec certa pecunia fuerit soluta, detineantur, nec tamen præscriptæ pœnæ imponantur; nam ex eo abrogatio inferri non potest. Ita Judice ex imperitia male judicante, raro actio de syndacatu instituitur, cum omnes à iudicibus sibi metuant, neque tamen illa uspiam legitur abrogata. Sufficit itaque, quod hæredes jus habeant, ad pœnas modo recensitas agendi, qui quidem nec huic favori propter interesse publicum simul concurrere simpliciter renunciare possunt, cum confiscatio tertie partis bonorum arrestantis ad illum pertineat, qui jura fisci exercet. Igitur vel metus erga Magistratum, vel prava consuetudo, vel ignorantia juris sui, vel aliud quid in causa sunt, quominus ad pœnas in d. *Nov. 60.* contentas agatur, quamquam iudices quoque officium suum interponere deberent, cujus quippe neglectus pariter pœna pecuniaria 30. auri marcarum (hodie fortassis arbitraria) in cap. alleg. *Novell. coercetur.*

§. XVII.

Nec injuria accusanda.

Neque vero hæc pœnæ, quas §. præcedenti indicavimus, ullam injuriam sapiunt, licet enim durum videatur, creditores aliosque propter exhibitum beneficium damnum sentire, ac ipsius famæ, (quæ pari passu cum vita ambulare dicitur, arg. l. 9. *pr. a. de manum. vindict.*) dispendio puniri, tamen hic nequam dici potest, quod creditores alique impediens ob commodum debitoribus collatum damnum patiantur, sed propter

propter perpetratum delictum, dum jus firum non legitimo modo & per juris viam quaesiverunt, sed iudices in propria causa exitere. Pertinet huic l. 13. *π. quod met. caus.* cuius verba huc conducunt: *optimum est, ut, si quas putas te habere petitiones, actionibus experiaris, non solum vis est, si homines vulnerentur, vis est tunc, quoties quis id, quod deberi sibi putat, non per iudicem reposuit. Quisquis igitur probatus mihi fuerit, rem ullam debitoris vel pecuniam debitam non ab ipso sibi sponte datum sine ullo iudice temere possidere, vel accepisse, isque sibi jus in eam rem dixisse, jus crediti non habebit. Cui accedit, quod damnum, quod quis sua culpa sentit, non sentire videatur* l. 203. *π. de R. J. § cap. 86. de reg. jur. in 6.* Imo audiamus Imperatorem in sine *pr. cap. 1. Novell. 60.* ita disserentem: *Qui hominis naturam non erubuit, dignus est, & pecuniis, & gloria, & aliis omnibus condemnari. Quae verba Imperatoris Stephanus in comment. ad d. Novell. ita egregie interpretatur, quasi dicat: non est homo censendus, nec potest satis puniri, qui videns, proximum suum DEO reddidisse animam, inscius, qua hora & ipse vocabitur, & interim tamen audeat, cadaver vel nomen defuncti lacerare, quae verba pie atque considerate prolata verum Stephani christianismum demonstrant, quem laici omnes, multo magis clerici, sequi deberent.*

§. XVIII.

Duo adhuc restant argumenta, quae sententiae nostrae de Argumens-
sepultura gratis concedenda, adversari videntur. Primum ex *ta contra*
ipso titulo Pandectarum *de religiosis & sumptibus funerum de sepultu-*
promi posset; eo ipso enim, quod de sumptibus funerum in *ram gra-*
jure civili agitur, haud difficulter colligitur, quod sepultura *tuis am*
hominum non gratis fiat, sed sumptus ad illam requirantur, *solvuntur.*
hinc actio quoque funeraria (admodum privilegiata) illis com-
petit, qui expensas in funus suppeditarunt. *Lauterb. ad π. tit. de*
relig. & sumpt. p. 164. Secundum argumentum in *Novell.*
59. cap. 2. continetur, ubi expresse certa pecunia Decanis, A-
sceteriis, canonicis & acoluthis pro curatione funerum assi-
gnatur. Sed ad *1.* argumentum respondemus, quod in alle-

gato titulo *de sumptibus funerum*, non intelligantur tales expensæ, quæ tanquam certum ac determinatum tributum solvi debent, & sine quibus cadaver plane sepeliri non potest, sed potius de illis expensis agitur, quas defunctus hæredibus in funus suum faciendas injunxit, *Novell. 22. cap. 2.* quod tamen de modo justo est intelligendum; nam si testator injustum sepeliendi modum præscribat, ejus dispositio non est observanda, v. g. Si agrotans desideret, ut reliquæ suæ post mortem in mare abjiciantur *per l. 27. ff. de condit. Instit.* vel si testator hæredibus mandaverit, ut ornamenta cum cadavere suo condi debeant, *per l. 14. ff. de relig. & sumpt. fun.* ubi simpliciores hoc facere dicuntur. Vid. quæ *Gerhardus l. c. num. 82.* prolixè contra hunc luxum disputat. Dein intelliguntur in isto titulo per sumptus illi, qui alias fieri debent, v. g. pro feretro, effossione sepulchri, portatoribus funeris, non autem pensio certa, vectigal, aut tributum, sine quo inhibetur sepultura; nam id in jure nostro civili prohibitum esse, supra audivimus. Quod vero *Novell. 59.* attinet, tantum abest, ut illa nobis adversetur, ut ex illa potius firmissimum pro nostra sententia præsidium reperamus. Ita notatu digna sunt, quæ in *præfatione Nov. 59.* afferuntur, ubi Imperator abusum circa exequias defunctorum sublaturus hanc rationem reddit, ne proximi cognati duplicem sustineant difficultatem, dum sua (per obitum defuncti) amittunt, & simul damnnum (per expensas funeris) sentiunt. Ex quibus oppido apparet, prohibitum in jure esse, ut hæredes sumptibus funeris graventur. Licet vero in hac *Novell.* pecunia certa Decanis, Asceteriis, canonicis & acoluthis pro curatione funerum detur, illa tamen à defuncti hæredibus non est solvenda, sed publica autoritate, ne funera ullo sub prætextu detineantur, & proximi cognati magnis sumptibus premanentur, ab Imperatore in partem salarii constituta, qui potius detestatus est, si pro exequiis mortuorum aliquid exigitur, ut ex alleg. *Novell.* passim elucescit, & quamvis in *cap. 7. Novell. cit.* inter exequias, quæ gratis & quæ per munificentiam sunt, distinguatur, ex antecedentibus tamen constat, quod exequiæ omni-

omnibus permitti debeant gratuita. Sed, si quis cum majori pompa sepeliri velit, tunc nequaquam prohibitum est, sumtus quoque in exequias facere.

§. XIX.

Cum sententiam nostram, de sepultura gratis concedenda, ex jure civili satis, opinor, probatam dederimus, de consensu juris quoque canonici, quod maxima cura circa jus manum versari, p. 221. de jur. man. asserit Gutherius, erit dispiciendum. Notabile vero imprimis est, quod in c. 12. caus. VIII. sepultura, qu. 2. a Gregorio Pontifice rescribitur Episcopo Sardinia, qui a speciosa femina clarissima centum solidos pro filia sua sepultura exegerat, ex quo canone 1. apparet, quod nec a clarissimis feminis, quae tamen divitias possidere praesumuntur, pro sepultura aliquid exigi queat, 2. quod consuetudo in contrarium introducta vocetur prava a Pontifice & notanter vocabulum, Usurpanti, adhibeatur 3. res exemplo pagani Ephronis, illustratur, qui ab Abrahamo, pro sepultura aliquid daturus, pecuniam accipere religioni duxit; hinc argumentatur Pontifex a minori ad majus, si ergo tanta considerationis paganus vir fuit, quanto magis, qui sacerdotes dicimur, hoc facere non debemus? Et sane impium quoque apud Ethnicos fuisse, nedum apud Christianos, cadaver inopis debitoris insepultum detinere, asserit Carpovius part. 1. Consi. 30. def. 22. idque ex Augustino de Civitate. DEL cap. 11. & Gutherio de jur. man. clarissime patet. Illud vero hic merito quaerendum est, an recte Gregorius Pontifex exemplum pagani Ephronis hic adduxerit, & ab hoc ad nostros Sacerdotes argumentatio fieri potuerit? Sane si caput Genes. 23. (non 17. ut Gonzalez ad decret. lib. 3. tit. 28. p. 565. allegavit) evolvamur, deprehendemus quidem, quod Ephron, vers. 11. & 15. renuerit pro loco sepulturae pecuniam accipere, sed tamen Abraham tandem ad determinationem pretii, ab Ephrone factam, quadringentos siclos vers. 10. solvisse legitur. Sed defendi potest Pontifex; nam licet forte Abraham solverit pecuniam, tamen 1. locus fuit purus, adeoque vendi potuit, 2. Ephron non exegit pecuniam pro loco sepulturae, sed sub-

inde potius restitit daturo Abrahamo. E. datio Abrahami fuit spontanea oblatio, quam canones non improbant, ut infra docebitur; licet enim Ephron determinaverit pretium pro agro, tamen ista determinatio ad creberrimam sollicitationem Patriarchæ facta, nec animo determinatam summam accipiendi, quod ex verbis vers. 17. *quid vero hoc inter me & te? sepelias tuum mortuum*, oppido apparet. Non itaque solutionem secundum Gonzalezium improbat Gregorius, sed saltem arguitur, quod paganus, Ephron, ne ad instantiam quidem Abrahami pecuniam pro loco sepulturæ accipere voluerit, & hic Episcopus Sardinix tam severe exegerit pecuniam. Imo eo magis hoc exemplum adduci potuit, quia paganus ne pro puro quidem loco, quod tamen citra crimen facere potuisset, pecuniam sponte oblatam diu accipere voluerit, hic vero Episcopus Christianus pro loco religioso centum solidos, invita femina clarissima, exegerit, 4. avaritia in hoc canone ejusmodi exactio appellatur, jam vero avaritia vitium est, ex quo omnia mala propullulant, quod ab Episcopo imprimis alienum esse debet, ut ad *Tit. 1.* traditur, in hoc canone dicitur, ab illo, qui in ecclesia sepeliri vult, sponte offerri aliquid posse, pro luminaribus. Huic tamen canoni refragari *c. nullus 18. caus. 13. qu. 2.* asserit *Tuschus*, ubi ne Christianus quidem exceptis Episcopis, Abbatibus, dignis presbyteris & fidelibus laicis propter immunitatem & puritatem ecclesiarum in ecclesia sepeliri debere dicitur. Quinam per laicos fideles intelligantur, disputatur inter doctores, sed omisis aliorum sententiis statuimus, innui eos, qui nobiscum eandem fidem Christianam profiterentur. Antiquis temporibus prohibitum fuisse, ne Christiani in ecclesia sepelirentur, sed illud subsequētis temporibus mutatum esse, exponit *Pirrhingius*, in *jur. canon. lib. 3. tit. 28. §. 1.* & quem iste allegat, *Barbosa de offic. & potest. Paroch. c. 26. n. 8. add. Gonzalez. ad decreet. lib. 3. tit. 28. ubi p. 542.* asserit, *sanctum & pium esse, sepulturam sibi in sacra sede curare*, licet ratio, quam vi doctrinæ pontificiæ subjungit, quod nempe per eam valde adjuventur animæ in purgatorio existentes, nec non cadavera, ipsa

ipsa superstitiosa sit ac scriptura sacra adversa, frustra sic su-
dante *Santharollo* in post praxi Medica cap. 27. 28.

§. XX.

Videtur vero jam explicato canoni vehementer adversari, *Respon-*
quod *in c. aurum 70. caus. VII. qu. 2.* ex Ambrosio affertur, ubi *desur ad*
B. Pater affert, quod ob sepulturam fidelium vasa etiam Sacra *c. 70. caus.*
constata alienari possint; ex quibus verbis haud difficulter col- *VII. qu. 2.*
ligitur, quod pro sepultura loco aliquid sit suppeditandum. E-
quidem, quin vasa etiam sacra atque DEO dicata certis in casi-
bus, quos in d. canone exprimit Ambrosius, alienari queant,
neque juris Canonici (non obstante *c. semel 51. d. R. 7. in 6.*)
neque civilis dispositio impedit. *Ludwell. ad Instit. p. 117.* Sed,
an opus sit, propter sepulturam, quam tamen gratuitam esse
modo diximus, vasa ista alienare, omnino dubitari possit. Non
utemur profano quorundam effugio, quod exigua sit Ambro-
sii auctoritas, & eam nihil morari debeamus, rectius de conci-
liatione laboramus cum doctissimo Canonista, *Emanuele Gor-*
zalezio, ad Decret. loc. supra cit. p. 568. n. 10. qui existimat, D.
Ambrosium hic loqui de emptione loci puri ad ampliandum
ecclesiae coemeterium pro humanis fidelium corporibus, non
de religioso, nec benedictione Episcopi sacrate, quae quippe
responsio propter verba: *Nemo potest indignari, quia humanis*
fidelium reliquiis spatia laxata sunt, textui videtur convenire,
quanquam etiam hic sensus esse possit, quod redimendo ca-
ptivos aequum sit laxare & ampliare spatia, humanis fidelium
captivorum & redemptorum reliquiis seu corporibus destinata
(h. e. coemeteria) quia Christiani post mortem corporum suo-
rum requiem malunt habere penes aliorum Christianorum,
quam gentilium & infidelium captivos detinentium, sepulchra.
Tantum itaque abest, ut cit. canon, *aurum*, nobis adversetur,
ut potius ex isto pro favore sepulturae colligi possit, quippe cu-
jus causa vasa etiam sacra atque DEO dicata, quorum alienatio
severissime ceteroquin interdicta, vendi queunt.

§. XXI.

Probatur Eundem vero favorem sepulturae, gratis faciendae c. in ec-
cl^{er}icorum e. *eleastico 14. caus. 13. qu. 2.* ex Concilio Triburiensi desumpto
c. 14. *caus.* contineri, nemo jure inficiari potest, propter clara atque ex-
XIII. *qu.* pressa ejus verba: *Quare interdictum sit omnibus omnino Chri-*
2. *stianis, terram mortuis vendere, & debitam sepulturam denegare;*
nisi forte proximi & amici defuncti propter nomen & redemptionem
anima viri gratis aliquid dare velint. Quicquid sit de ratione
in hoc canone allata, res tamen ipsa clare deciditur, quod ni-
hil pro sepultura exigi queat, si vero sponte & gratis detur, ali-
quid recte accipiat.

§. XXII.

Solven- Exceptionem a regula suppeditat sequens c. *praeipiendum*
dum ta- 15. ubi postquam generaliter dicitur, quod secundum canonum
men est, *autoritatem de sepulchris & hominibus sepeliendis nihil muneris exi-*
quod de- gi possit, additur limitatio: *nisi forte, qui sepelitur, vivens jusserit*
functus *ecclesiae, in cujus atrio sepelitur, aliquid de suis rebus tribuere, aut*
heredibus *haeredes sponte (nam coactionem canones admodum abhor-*
injunxit *rent) aliquid dare velint. Itaque, si defunctus vivens injungat*
pro loco *haeredibus, ut aliquid de bonis suis clericis praestent, tunc in*
sepultura. *haeredum non est arbitrio, an sponte aliquid offerre velint,*
sed simpliciter voluntatem defuncti implere tenentur. De
spontanea vero oblatione, cujus in can. hoc & in cap. II. men-
tio injicitur, infra commodius agetur.

§. XXIII.

Denuo Postquam vero sententiam nostram de sepultura gratis
probatur concedenda ex Decreto Gratiani, quantum temporis ratio
per c. 9. X. permittit, firmavimus, conveniens omnino erit, harmoniam
de Si- *Decretalium ostendere. Cap. 9. X. de Simon.* ex Concilio Late-
mon, *ranensi adducitur, horribile esse, quod in quibusdam ecclesiis lo-*
cum venalitas perhibeatur habere, ita ut pro sepulchris & exequiis
mortuorum aliquid requiratur. Putant autem plures ex hoc licere,
quia legem mortis (legem occasione mortis introductam) de lon-
ga invaluisse consuetudine arbitrantur non attendentes, quod tan-
to graviora sunt crimina, quanto diutius in felicem animam reue-
runt

rum alligatam. *Districtius* autem talis consuetudo ibidem prohibetur, additis his verbis notatu dignis: *Si quis autem contra hoc venire presumpserit, portionem cum Giesi (Gehasi, avaro illo Prophetae Elisaei famulo 2. Reg. 5.) se noverit habiturum. Quae* verba cum sint clarissima, & luce sua radient, non opus habent nostra illustratione.

§. XXIV.

Huic capitulo suffragatur *cap. 42. eod. ubi Innocentius Et per c. III. in Concilio generali Lateranensi tale fecit decretum: Ad 42. X. de apostolicam audientiam frequenti relatione pervenit, quod quidam Simon. Clerici pro exequiis mortuorum & benedictionibus nubentium, & similibus, pecuniam exigunt & extorquent, & si forte eorum cupiditati non fuerit satisfactum, impedimenta silitiva fraudulenter opponunt. Quapropter super his pravae exactiones fieri prohibemus; sit quidem ibi etiam mentio laudabilis consuetudinis, pia devotione fidelium erga sanctam Ecclesiam introductae; sed mox ostendemus, per eam non intelligi talem, qua exigi & extorqueri quid pro sepultura possit, sed potius, qua sponte quid Ecclesiae datur & exhibetur.*

§. XXV.

Eadem fere sunt, quae in famoso capitulo 23. X. de sepult. *Et per c. afferuntur, ubi abolenda consuetudinis dicitur inolevisse perver- 23. X. de sitas apud montem Pessulanum, ut decedentibus non prius permittatur effodi sepultura, quam pro terra, in qua sepeliendi sunt, certum ecclesiae pretium persolvatur, & injungitur clericis, ne praesumant exigere quicquam hac de causa.*

§. XXVI.

Videtur vero huic capitulo contradicere *cap. 42. X. de Si. Objection. supra allegatum; nam in hoc dicitur, quod pia atque laudabilis sit consuetudo, qua laici clericis pro sepultura aliquid de Simon. suppeditant; & in cap. 13. de sepult. haec consuetudo abominabilis corruptela dicitur & plane abolenda. Torquent se hic varie Interpretes, & multae a D D. afferuntur conciliationes. adferunt Nonnulli enim statuunt, posse aliquid sumi pro sepultura, si iur. justa causa subsit, quale exemplum adfert Antonius de Butrio in*

D

com-

comment. ad d. c. 42. si ecclesia habeat duo cœmeteria, quorum unum paradisum vocat, in quo non concedi solet sepultura, nisi certo pretio soluto, vel si major crux non portatur, nisi certa pecunia pro ista solvatur, 2. alii dicunt, posse clericos aliquid exigere, si consuetudo ferat, ita tamen, ut propter mortuaria non soluta cadavera non insepulta relinquuntur, quia hoc pacto sepultura non impediatur, 3. rursus alii, ut *Hosienfis & Panormitanus*, asserunt, vim verbis faciendam esse; nam si clerici dicant, petimus hoc pro sepultura, succumbunt, etiam si allegent consuetudinem, sed debent dicere, consuetudo est, ut pro mortuo aliquid detur ecclesie, sive clericis. 4. aliqui distinguunt, utrum sponte aliquid offeratur, an aliquid exigatur, priori casu aliquid accipi posse, posteriori casu non exque. 5. alii dicunt, quod quidem clerici, si consuetudo aliter ferat, non possint exigere aliquid jure actionis, sed tamen possint compelli laici officio judicis, 6. nonnulli exactionem pro sepultura largiuntur, quando ecclesia vel clerici ipsi expensas facere necessum habuerunt, v. g. peregre proficisci, locum sepulturae vel cœmeterium emere, cum nemini officium suum damnosum esse debeat. Imo alii 7. asserere non dubitant, pecuniam quidem pro sepultura exigi non posse, bene tamen aliud.

§. XXVII.

*Ad illas
responde-
tur.*

Ex variis autem hisce opinionibus modo relatis quarta, tanquam pia juriq; canonico *c. 12. 14. & 15. caus. 13. qu. 2.* magis conveniens, nobis arridet, quam non tantum *Gonzalezius, Speckbahn*, verum etiam multi alii probarunt, & licet Ripa in erudito libro *de peste* hanc conciliationem quoque improbet, ac ne sponte quidem oblatum a clericis accipi posse existimet, præter rem tamen hac in parte religiosus est, cum juri divino spontanea ejusmodi oblatio congruat, & a canonibus, tanquam pia atque laudabilis consuetudo, approbetur. Quando autem sponte oblatum clericis accipere posse, contra Ripam asserimus, cavendum omnino est, ne spontaneitas hæc per indirectum in coactionem ac necessitatem mutetur, ut communiter fieri solet, cujus farinae est exemplum ab *Ant. de Butrio* allatum, quod

quod in §. precedenti recensuimus, de paradiso & cruce majori; item, si in concione funebri defunctus vituperatur, quod substantia omni dissipata non tantum reliquerit, ut pro more pio Ecclesie & Scholæ Ministris aliquid daretur; porro, si in aliis concionibus investivæ contra illos instituuntur, qui honestam sepulturam (quæ ita describitur, quando iusto & plene Ecclesie & Scholæ Ministrorum comitatu corpus effertur, & ad adificationem viventium conciones funebres habentur) parum vel nihil curant, cum tamen DEVS pro iusta pœna asininam & caninam sepulturam reputet; pariter si viventes perstringuntur, quod non iusto modo iugeant defunctos, & non modicum illud (Ecclesie & Scholæ persolvi solitum) in piam suorum memoriam impendant, canes suos sepe magis æstimantes (quorum iacturam deplorant) quam proximos cognatos, quos per noctem nullis vel paucis comitantibus terræ mandant. Quis ergo non potius solveret ordinarias funeris impensas, quam se & defunctos suos ita traduci pateretur, licet e. g. vidua inops multos habens miseros pupillos & mariti funus curans omnem fere substantiam in sepulturam erogare hac ratione cogatur?

§. XXIIIX.

Quod vero sententiam primo loco positam & ab Antonio de Butrio adductam attinet, illa in fraudem legis deprehenditur directa; quodeunque enim cœmeterium sit, pro loco religioso habetur, ac proinde pro illo nihil exigi potest. Sententia quoque illi expresse refragatur *cap. 41. de Simon.* ubi miles quidam apud religiosos quoque sepulturam eligens, etiam si nihil loco religioso reliquerit, dicitur tamen ad aliquid solvendum non esse obstrictus, adjuncta ratione, quod secundum Apostolum non solum a malo, sed & ab omni specie mali sit abstinendum. Neque vero conciliatio secundo loco exposita defendi poterit, quippe quæ è diametro contrariatur *cap. 17. X. de sepul.* ubi perverba & abolenda dicitur ejusmodi conventus, & in *c. 12. caus. 13. qu. 2.* prava & irreligiosa, imo in *cap. 8. X. de Simon.* præcipitur, quod pro sepultura nihil exigi debeat,

beat, nec sub obtentu cuiusquam consuetudinis aliquis reatum suum teneatur, quia diuturnitas temporis non diminuit peccatum, sed auget. Equidem auctores hujus sententiae ad stabilendam suam sententiam ex Decretalibus cap. 9. X. de Simon. & cap. 42. eod. adducunt, sed in cap. priori nihil de consuetudine hac habetur, quae clericis aliquid exigere permittit pro sepultura, quin potius horribile dicitur, quod in quibusdam ecclesiis pro sepulturis & exequiis mortuorum aliquid requiratur. Quin contrarium potius in hoc capitulo extat, quod ex hisce verbis liquido apparet; *putant autem plures, ex hoc licere, quia legem moris de longa invaluisse consuetudine arbitrantur, non attendentes, quod tanto graviora sint crimina, quanto diutius infelicem animam tenuerunt alligatam.* Annon autem cap. 42. eod. nobis contradicat, propter verba: *quidam laici laudabilem consuetudinem erga sanctam ecclesiam pia devotione fidelium introductam ex fermento haeretica pravitate nituntur infringere sub pretextu canonicae pietatis, dubium videtur?* Sed, si jus Canonicum ex ipso Jure Canonico explicare & contradictionem non admittere volumus, respondendum, *piam* vocari consuetudinem, qua sponte pro sepultura clericis aliquid offerri solet, cap. 12. & 14. caus. 13. qu. 2. Sed regetis, in fine hujus capituli a Pontifice constitutum esse, *quod per Episcopum loci, veritate cognita, laici compescantur, qui malitiose nituntur infringere laudabilem consuetudinem,* jam vero, ad quod quis compelli potest, illud sponte non facit, cum spontaneitas omne principium cogens respuat, ut ex Ethicorum doctrinis didicimus. Nos instantiam hanc ita elidimus, ut dicamus, laicos non posse immutare consuetudinem, qua alii clericis ex pia devotione aliquid sponte offerre solent, v. g. si Mevius pro uxoris suae exequiis clericis certum quid obtulit, Sempronius hoc non prohibere vel clericis spontaneum donum accipientibus Simoniae crimen objicere non potest, quia non valet immutare consuetudinem, qua hujus provinciae homines pro sepultura aliquid sponte offerre solent, licet ipse Sempronius alique ab illa consuetudinem observandam cogi nequeant. 2. vocabulum, *malitiose*, additur, v. g. si qui

si quis in odium clericorum nonnullos pro sepultura officio sponte aliquid offerentes impedire vellet: ubi igitur non adest malitia, secus est. Neque etiam laici per statutum ejusmodi consuetudinem, qua parochiani sponte aliquid pro sepultura offerunt, infringere possunt, uti quidem existimat Panormitanus ad *Decret. de sepult. c. 13.* cujus sententiæ hodie quoad Principes protestantes non subscribimus.

§. XXIX.

Sententia Hostiensis, quod in conceptione verborum, *Aduc u-* quibus aliquid pro sepultura a Clericis in Judicio exigitur, *berius.* quærenda sit conciliatio, satis est absurda; quasi vero tot canones & capitula non rem ipsam (exactionem & extorsionem pensionis) prohibitam voluerint, sed nuda verba respexerint, & lusum verborum (quo constitutionum vis entervatur & eluditur) approbaverint; Recte Justinianus in *l. 2. C. commun. de legat.* Nos enim, inquit, non verbis, sed ipsis rebus leges imponimus. Conciliatio illa; ac si consuetudine introduci possit, ut clerici a laicis pro sepultura aliquid exigere queant, Juri canonico adversatur, ubi severissime interdictum esse probavimus, aliquid pro sepultura exigere & extorquere, dum canones spontaneam tantum oblationem agnoscunt, nec admittunt, ut laici etiam officio judicis ad dandum aliquid clericis pro sepultura compellantur. Quod ultimam conciliationem atinet, qua inter pecuniam & rem aliam distinguitur, non minus illa ridicula & absurda est, quam Hostiensis ante refutata opinio, & eandem responsonem ad illam propositam hic repetimus.

§. XXX.

In *cap. 29. de Simon.* præcipit Innocentius III. ut clerici *Probatur* propter sepulturam a laicis pecuniam extorquentes, pro excel- *per c. 29.* si illo competenter satisfaciant, & nisi obedire velint, canoni- *de Simon.* cas poenas infligi jubet; plura capitula ob brevitatis studium in *ubi qua-* presenti allegare nolumus, cum ex tot epistolis decretalibus *variur, an* facile cognoscere liceat, pravitatem in detinendis mortuorum *quis lo-* cadaveribus severissime interdictam esse. Nec minus salubria *cum reli-* sunt, *giosum*

vendere
possit?

tunt, quae tempore Innocenti II. in Synodo Romana. concilio Meldensi, Merensi, ac atate Urbani II. in concilio Claramontino de sepultura gratis concedenda laudabili cura pioque zelo sunt constituta, de quibus, ut & nonnullis aliis, conferri meretur Gonzalez ad cap. 13. X. de sepult. num. 2. add. Barbosa lib. 2. jur. eccles. cap. 3. num. 27. Equidem Suarezius existimat, si quis sepulchrum proprium habeat, suis sumptibus edificatum, quod tunc licite propter defectum materiae simoniae vendi possit; verum dissidet Pirringius existimans, quod locus ille, qui semel consecratus est, vel benedictus, vel publica autoritate praelati ordinarii ad sepulturam fidelium deputatus, vendi non possit, quia in nullius privati esset dominio. Carpzov. decis. 289. pluribus vult defendere, quod quid jus sepulturae, seu locum & fornicem sepulchro designatum Regentibus oder Schwibbogen alteri vendere possit; sed distinguendum inter mores hodiernos quorundam locorum, & inter Jus Civile atque Canonicum; De jure civili sepulchra referantur ad res religiosas, quae hominum commercio dicuntur exemptae §. idem juris 2. f. de inutil. stipul. l. sed Celsus 6. de Contrah. emt. l. 83. §. sacram. d. V. O. & legatum quidem valet de jure mortuorum inferendi, sed non de monumento & sepulchro ipso l. 14. C. de legat. De jure Canonico autem, uti supra vidimus, sepulturam vendere absolute interdictum. Quid statuerit jus civile quoad cenotaphium seu vacuum locum sepulturae destinatum, antequam cadaver inferatur vide l. vel quod 6. §. ult. de relig. §. sume. fun. Moribus hodiernis in quibusdam locis permissum est, propria vendere sepulchra vid. Carpzov. d. l.

Prohibi-
tio juris
etiam ob-
ligat Cle-
ricos &
Scholarum
Mistros.

§. XXXI.

Hactenus dilucide tam ex jure civili, quam canonico et jusque decreto ac decretalibus probavimus, pro sepultura nihil esse exigendum; ut vero inanes nonnullorum objectiones eludamus, ac si jura haec sine solidis ac urgentibus rationibus, ex merito legislatorum beneplacito (per illud vulgatum: Stae pro ratione voluntas) fuerint profecta, nobis omnino demon- strare

strare incumbet, quod optimis illa ac firmissimis nitantur fundamentis. Equidem, quantum nobis constat, nullus Ictorum hactenus est inventus, qui defendere satagit, recte ab Imperantibus ac Magistratibus, multo minus ab aliis personis vectigal atque tributum mortuis imponi posse, ut corpora eorum non prius terra sint mandanda, quam illud fuerit solutum. Sane quoad solos Ecclesie Scholæque Ministros, si praxin hodiernam respiciamus, dubitatio oriri posset, a quibus quippe corpora demortuorum, donec pecunia certa soluta fuerit, detineri, frequens testatur experientia. Hinc annon saltem istis personis pensionem de mortuis in partem salarii assignare conveniens sit, disquiri posset? Certe ex jure civili cognovimus, quod indistincte prohibitum sit, sepulturam mortuorum impedire, adeo, ut nec ipsis creditoribus, (qui tamen prentensionem atque actionem, etiam justam, contra defunctos habuerunt) nisi gravissimas penas incurere velint, ad hoc procedere licuerit, & in *Novell. 59.* certa pensio ab ipso Imperatore clericis ex publicis redditibus fuerit assignata, ne quicquam a mortuis exigent. Licet vero Jus Canonicum maximam partem ad promovenda clericorum lucra ac commoda tendat, ut a doctissimis viris dudum est ostensum, Pontifices tamen Romani manifesta æquitate permoti sepulturam gratuitam esse voluerunt, pro crimine simoniae reputantes, si quicquam clerici ab aliis ratione sepulture exigent & extorquerent. Cum igitur argumenta nostra contra illos potissimum formati simus, qui defendere laborant, Ecclesie Scholæque Ministris laudabili instituto pensionem pro mortuis sepeliendis assignatam fuisse, nemo eapropter finistram de nobis concipiat opinionem, quasi Ministris illis minus faveamus: quia enim in genere statuimus, quod non recte pro sepultura imponatur vectigal, sive id pendendum sit Magistratui, sive Ecclesie Scholæque Ministris, sive aliis, & hactenus, quantum scimus, non reperti suere, qui defendere laborarunt, præter istos Ministros etiam aliis recte assignatum fuisse tributum, quilibet facile animadvertet, non ex odio personarum aut ordinis, sed

causa,

causa, h. e. vectigalis pro sepultura solvendi nostras adferri rationes.

§. XXXII.

Vectigal solvendum ob sepulturam est iniquum ratione mortuorum.

Et quidem iniquum est istud vectigal (1) ratione ipsorum mortuorum, quorum cadavera tandem per injuriam detinentur, donec solutio fuerit facta. Cum enim omnes homines ad humanitatem colendam, & potissimum Christiani ad charitatem exercendam sint obstricti, & post mortem non desinat officium nostrum erga defunctos, qui non profusus interierunt, sed Deo vivere dicuntur: non venale & mercenarium, sed gratuitum debet esse officium, vel ideo maxime, quia ultimus est is honor proximo suo exhibendus. Recte omnino pii Clerici pro suggestu auditores illos, qui raro defunctorum corpora ad Dormitoria sua comitari, & ultimum honorem proximis exhibere solent, reprehendunt, proponentes ad exemplum & imitationem Christianos, qui magna cura tempore persecutionis Maxentii in oriente fame enecatorum corpora sepelierunt apud *Eusebium Hist. Eccles. lib. 7. cap. 20. lib. 9. cap. 8.* pariter ex V. T. Tobiam, cujus pietas erga defunctos eorumque sepulturam etiam cum vitæ periculo conjuncta valde commendatur *Tob. 2.* & ex N. T. cives urbis Nain, in quorum honorem & laudem Spiritus Sanctus per *Luc. 7. v. 12.* hæc consignari curavit: Und viel Volcks aus der Stadt gieng mit ihr (der Wittiben, die ihren Sohn zu Grabe begleitete.) Multi sane funera sequerentur, si pecuniam pro comitatu suo acciperent, sicuti videmus in Scholarum Alumnis, qui distributa inter ipsos pecunia in divitum sepulturis frequentes comparent, unde versus nati:

Si moritur dives, concurrunt undique cives,

Si moritur pauper, tantum venit unus & alter.

Igitur si alii frequentes etiam citra mercedem comparere in sepulturis defunctorum debent, multo magis id convenit Ecclesie Scholæque Ministris, qui aliis bono præire exemplo in præstando charitatis & humanitatis officiis tenentur; Sed cum non solum aliqui Clerici, quando non acceperunt pecuniam,

in

in Comitatu funebri non compareant, sed & miserorum & pauperum cadavera, donec solvatur ipsis merces, detineant, ne sepeliantur, annon gravissime scandalizantur Auditores? jam vero si alii in sepulchris defunctorum etiam citra mercedem comparere ab ecclesie Ministris jubentur, multo magis ipsi clerici ad officium tale gratuitum erunt obligati.

§. XXXIII.

(2) Ratione vivorum suos lugentium, quippe qui sepe *Ratione* in gravissima afflictione per obitum dilectorum sunt constituti, *vivorum* jam vero afflictio non esse addendam afflictionem, ex ductu re- *mortuos* ctæ rationis asserit Syracides *cap. 40. v. 3.* annon autem maxi- *lugenti-* ma afflictio lugentibus, v. g. viduis maritos aut pupillos suos *um.* humaturis, item parentibus, liberos suos terræ mandaturis insignitur, quando clerici a miseris pecuniam, quam sæpius nec paratam habent, nec ab aliis mutuo accipere possunt, extorquent, nec cadavera prius sepeliri permittunt, quam cupiditati illorum (ut loquitur *Pontifex in capit. 42. de Simon.*) fuerit satisfacta? Nonne, quæso, maxima iniquitas foret, si chirurgis cura hominum per injuriam vulneratorum denegaretur, donec certa pensio Magistratui vel clericis fuerit suppeditata? quis non abhorreret, si Magistratus non permitteret, ædes combustas reedificari, donec a possessoribus vectigal certum persolveretur? Imo afflictionem afflictio non esse addendam, jura nostra non tantum in speciali sepultura casu, sed & aliis pluribus satis loquuntur. Ita *l. fin. D. incendi. ruin. nauf. l. 1. C. de naufrag. autb. Navigia. C. de furt. c. 3. X. de rapt. § in Ordin. Crimin. Caroli V. art. 218.* expressè sancitum est, ne bona naufragorum ejecta fisco amplius cedant, sed ut possessoribus restituantur, adeo, ut nec consuetudo in contrarium valere queat. Constantinus Imperator in tali casu *l. 1. C. de naufrag.* emphaticis utitur verbis, dum ait: *Quod enim jus habet fisco in aliena calamitate, ut de re tam luctuosa compendium sectetur?* Deresistant talem consuetudinem Doctores fere omnes, ex quibus saltem aliquos citabimus *Grot. de J. B. & P. lib. 2. cap. 7. §. 1. Bodin. de Rep. l. 1. c. 10. Lessi. de Inst. & Jur. l. 2. c. 14. n. 49. §.*

E

Arnsæus

Amicus de Jure Majest. l. 3. c. 6. n. 19. Gudol. de Jur. Noviss. l. 5. c. 10. Christin. vol. 5. decis. 64. Hinc in Germania mandata cassatoria ac sine clausula a Judicio Aulico & Camera Imperiali contra transgressores emittuntur, attestante *Mindano de mandat. lib. 2. cap. 51. add. Habn. ad Wesenb. tit. de leg. Rhod. p. 904.* ubi præjudicium in causa consulum civitatis Hamburgensis contra Duces Holfatiæ refert. Afflictio quoque dominis non modica obvenit, si res ipsis a furibus & prædonibus auferuntur; præterquam enim, quod magno sæpe terrore concutiuntur, raro integras absque diminutione recuperant, dum aliqua a sceleratis illis statim dissipantur, & multa in persecutionem illorum sunt expensæ; nihilominus tamen olim in quibusdam locis consuetudo invaluit, ut magistratus vel omnes res apud malos istos homines deprehensas, vel partem illarum sibi retineret, quæ consuetudo, tanquam irrationabilis & lucrum faciens ex aliena calamitate, damnatur & abroganda statuitur in *Ord. Crim. art. 207. & 218. in Recept. Imp. de anno 1550. §. Und nachdem an etlichen Orten 35. Gail. 1. Obs. 18. Coler. part. 1. decis. 146. n. 4. Berlich. Concl. 45. part. 5. Carpzov. Crim. qu. 80. num. 13.* Sic etiam consuetudo, quando carnifices in locis, ubi aliqui seipfos occiderunt, omnia sibi vindicant, quousque cum gladio in circumferentia, etiam sursum & deorsum pertingere possunt, tanquam iniqua, afflictis addens afflictionem, rejicitur, *Carpz. d. l. qu. 2. num. 32. & similes aliæ irrationales consuetudines improbantur in Nemes. Carol. art. 218.*

§. XXXIV.

Maximus Ipsi quoque gentiles (3) æquum & justum judicaverunt, *ubique* & mortuis pariter & vivis in luëtum constitutis illam benevolentiam & humanitatem exhibere, ut cadavera gratis & statim *omni* am & humanitatem exhibere, ut cadavera gratis & statim *tempore* absque impedimento terræ mandarentur. *Quantus favor sepultura* apud gentiles fuerit, ex autoribus, qui de Jure sepulturae scripserunt, pluribus possem probare, si tempus & occasio id ferret; sufficiat notasse ex *Grotio de J. B. & P. lib. 2. cap. 19. §. 2. & 3.* (qui testimoniis autorum id confirmat, gentiles statu-

statuisse) etiam hostibus deberi sepulturam; quod vero §. 5. circa finem dicit, *ob negatam sepulturam bellum iuste suscipi, censuisse veteres magno consensu*, de illo dubitamus, sicut & de veritate assertū in §. 1. quod de jure gentium mortuis debeatur sepultura; nam de moribus plurimarum gentium id verius est.

§. XXXV.

Pontifices etiam Romani, (4) alias circa promovenda *Adco, ut clericorum commoda admodum solliciti, ceu ostendit Pufen- ipsi Papa dorffius in Introd. de Pontif. Rom. æquissimum esse judicarunt, nihil vo- ut sepultura hominum gratis concederetur, cum tamen ratio- luerint ne purgatorii egregiam haberent causam exigendi certum ve- extorque- stigal, quia secundum illorum doctrinam vivis & maxime co- ri ratione gnatis proximis cura incumbit, quantocius liberandi defun- sepultura. etorum animas e purgatorio, quam operam censentur optime prestare posse Clerici per preces & missas suas. Nihilominus supra vidimus severissimas constitutiones, quas contra exacti- ones Clericorum in sepulturis promulgarunt Papæ Ro- mani. Nullus quoque Theologorum & Jctorum, quan- tum scimus, in hoc casu taxavit Jus nostrum Cano- nicum.*

§. XXXVI.

(5) Aut indistincte pensionem clericis pro sepultura per- *Non re- mittimus, aut distincte habitoque respectu ad ditiores; si indi- Ete distin- ctincte hoc statuamus, sententia hæc profecto dura erit & ini- guitur in- qua, quando pauperes, qui nihil in bonis habent, mendicando ter divi- prius pecuniam conquirere debent. Jam ponamus casum de res & vidua inope, tempore inedia multos liberos habente, cujus ma- pauperes, ritus mortuus sepeliri debet, annon injustum est, a tali miserr- cum in se- ma femina extremum quoque obolum propter sepulturam ex- rat hoc totquere, aut, si non habet paratam pecuniam, eam ad neces- magna- sitatem mendicandi adigere? Sed experientia eheu! testatur, incom- quosdam avaros clericos (avaritiæ namque vitium talibus in- moda. Jure Canonico tribuitur *can. 12. caus. 13. qu. 2.*) nec hisce mi- seris sepulturam gratis concedere. Sin vero distinctio statue-*

retur inter ditiores & pauperes, quæ tamen legibus canonibus, que est incognita, ut supra diximus, difficile omnino foret, in paupertatem & divitias rectius inquirere, præsertim, cum v. g. æstivo tempore res moram non ferat, & per Magistratum Ecclesiasticum, sæpe distum, res statim decidi non possit. Toties etiam contingit, ut homines alias opulenti & prædiis divites ob bellum, incendium, siccitum morbos, vel alias calamitates, pecuniam nec paratam habeant, nec ab aliis statim mutuo accipere possint, (ut nuper admodum multis in vicinia nostra evenit) quid acerbius miseris potest esse, quam ex una parte affligi obitu charissimorum, ex altera bello premi, & tamen non sentire commiserationem Pastorum animarum, in concedenda gratuita sepultura aut dilatione solutionis?

§. XXXVII.

Exaltio Nihil magis (6) facit ad ædificationem in Ecclesia, quam parit odium si clerici concionantes auditoribus suis sint gratiosi; jam vero *um; cleri-* nihil magis odium erga clericos excitat, quam si videant auditors, quod clerici ab ipsis in statu afflictio pecuniam severe exigant, nec ulla misericordia tangantur. Equidem potissimum Christianis incumbit bona facere, & mala pati, adeoque auditores etiam injurias patienter ferre tenerentur, nec scandalizari deberent; clericis tamen etiam convenit, mitius tractare pauperes in luctu constitutos, & scandalum immisericordia non præbere; imbecilliores enim auditores valde scandalizantur, quando vident, clericos, qui afflictos solatio erigere deberent, aliquando nullam commiserationem ostendere, sed jus, nescio quod? strictum urgere. Aliter se S. Paulus gessit, dum ait 1. Cor. 8. v. 13. Darum so die Speiße meinen Bruder ärgerte, wolte ich nimmermehr Fleisch essen, auf daß ich meinen Bruder nicht ärgerte. Alio quoque loco lugendum esse cum afflictis, Apostolus Rom. 12. v. 15. ex divina inspiratione asserit; sed, qui nulla commiseratione erga pauperes ducitur, sibi de mortibus hominum gratulatur, ut inquit Gregorius in c. 12. caus. 13. qu. 2. Ita referunt de avaro illo clerico, cum aliquando multam pecuniam acciperet, ut plura simul funera ducere.

duceret, quod gaudio exultans dixerit: hodie ex intimo cordis affectu cantabo: Sterben ist mein Gewinn. Sed alius impia voce hac audita, astanti amico in aurem insufuravit: Forte videbimus hanc suam, probe saginatam, brevi mandandam. Agunt certe clerici DEI negotium, & per acerbam pecuniarum exactionem in statu afflictio viam & efficaciam verbi predicati impediunt, non attendentes illud Apostoli, 2. Cor. 6. v. 3. & Rom. 2. v. 24. Quantum DEVS avaritiam filiorum Eli est execratus, cum circa victimas, a DEO tamen preceptas, populum offenderent atque scandalizarent? 1. Sam. 2. v. 17. Certe, quoniam Pater, Eli, justum Zelum non ostendit in removendo hoc scandalo, DEVS talem immisit pœnam, ut non tantum ipse cum filiis miserimo fato periret, sed & arca Domini in manus Philistarum perveniret. Experientia docet, multaque facile exempla adduci possent, quod auditores, cum deprehendunt, tam inclementer se tractari in statu afflictissimo, ita offendantur, ut a nostra transeant ad aliam religionem. Raro audies in expositione Evangelii Dom. XIII. post Trinit. explicari, quid tibi velint verba Luc. 10. v. 31. 32. quod nec Sacerdos, nec Levita misericordia erga miserum vulneratum permoti fuerint, sed ejus cura neglecta, transiverint, & quod homo Samaritanus commiseratione tactus fuerit. Quando pauperes lamentabili voce gratuitam sepulturam petunt, sed Ecclesiarum Scholæque Ministri illam denegant, asserentes, pensionem illam partem salarii sui esse, & per oppida ac pagos rogandos esse alios, qui stipem in sepulturam conferant, quid, quaeso, hoc aliud est, quam si dicatur: Nos Sacerdotes & Levitæ nec viventium, nec mortuorum habemus rationem. ut patiamur, quicquam de salario nostro decedere, vos autem in luctu constituti videte, an extra ordinem nostrum alios reperiatis, qui ad imitationem hominis Samaritani vestre conditionis misereantur, elemosynam in sepulturam mortuorum & solatium viventium conferentes, quo nostra auri sacra fames expleri queat? Imo si verum est illud S. Patris: non pavisti E, occidisti, tunc profecto clerici illi, qui non tantum pauperibus non

præbent eleemosynam; sed & illis; qui in statu afflictissimo constituti sunt, réculas suas extorquent, omnino immittiores sunt Sacerdote & Levita, qui lethaliter vulnerarum transfierunt, non autem occiderunt. Digna omnino sunt verba apud Ezechielem 34. a vers. 1. usque ad 11. quæ a mercenariis illis & duris animarum Pastoribus ad emendationem suam expendantur. Dico: a mercenariis & duris. Nam de piis & mitibus, qui rationem pauperum habent, & *enimvero* prævalere sinunt, non loquimur, nec hi nostris diebus sentient se offendi; qui autem contra nos debacchabuntur, tanquam forices, seipfos prodent.

§. XXXIIX.

*Ad dubia
responde-
tur.*

Si objicitur nostræ sententiæ (1) optimarum rerum sæpe magnum conspici abusum; licet igitur aliqui Ecclesiæ Scholæque Ministri sint immites & iniqui erga pauperes, non tamen propterea mercedem illam ratione sepulturae deputatam esse prorsus abrogandam, quoniam ob abusum non protinus est tollendus usus; Resp. Prudentissimi Juris Civilis & Canonici Conditores, circumstantiis omnibus rite ponderatis, deprehenderunt, non tantum esse usum, ut non potius abusus longe major sit censendus, præsertim cum huic occurri non possit per distinctionem inter divites & pauperes, aut prorsus non aut difficillime in causa sepulturae faciendam, ceu supra ostendimus, ubi simul monstravimus, etiam ratione divitum aliquando subesse iniquitatem. (2) Mercedem illam esse partem salarii Ecclesiæ Scholæque Ministrorum, & obligari Auditores ad illos Ministros alendos, Resp. Salarium quidem est solvendum, sed supra §. 34. per aliquot exempla probavimus, male imponi solutionem afflictio, in statu miseriæ constituto. Crederem, plerorumque locorum jura si rectius examinentur, non admittere, ut dicamus, illud, quod Ecclesiæ Scholæque Ministri dari suevit, habendum esse pro parte salarii; & facile ratio melior sustentandi Ministros illos inveniri posset. Sed inestas (3) antequam tamen alia ejusmodi ratio inicitur & invenitur, annon recte invitis extorquetur pars illa salarii per inhibitionem, ne cadaver

cadaver prius terræ mandetur, aut aliam rationem? Resp. Jura nostra ex rationibus optimis hoc iniquissimum esse judicaverunt, ut supra indicavimus, præsertim recta ratio maxime id detestatur institutum, si notoria est paupertas lugentium; Urges (4) Consuetudo tamen fert, ut solvatur certum quid Ecclesiæ Scholæque Ministris. Resp. Consuetudo consideratur, aut quatenus ab invitis aliquid extorquetur, aut quatenus a volentibus aliquid datur; priori respectu talis consuetudo in Jure nostro appellatur *perversa & abolenda c. 13. X. de sepult. prava & irreligiosa c. 12. caus. 13. qu. 2. nimis horribilis seu horrenda c. 9. X. de Simon. pro crimine Simonie reputanda, ita ut sub obtentu cujusquam consuetudinis nihil exigi & extorqueri debeat, cum diuturnitas temporis non diminuat peccata sed augeat c. 8. eod. & tanto graviora censentur crimina, quanto diutius infelicem animam tenuerunt alligatam c. 9. X. eod. posteriori respectu pia & laudabilis vocatur consuetudo c. 42. de Simon. cui nos non contradicimus. Non facile quoque inter Auditores reperientur tam avari & tenaces homines, qui non sponte velint Ecclesiæ Scholæque Ministris solvere illud, quod hactenus fert consuetudo loci, modo non subinde augeantur munera illa, nec e spontaneo fiat necessarium. Sic consuetudo in Ecclesiis nostris Lutheranis fert, ut in confessione (in dem Beichtstuhle) gratis fiat Annuntiatio remissionis peccatorum, sed nihilominus sponte aliquid detur confessionariis; & pauci reperiantur, qui non exhibeant illud munus Ecclesiæ Ministris. Si regeris (5) quid nos curamus Jura Papalia? alia quoque ratio est nummi confessionis (des Beichtpfennigs) alia confessionis, quæ solvitur pro sepultura; ille relinquitur arbitrio contentium; hæc ab invitis quoque exigi & extorqueri potest; tunc reponimus quoad primum, non tantum Jura Papalia, sed & Cæsarea sub gravissimis pœnis inhibere, ne cadavera defunctorum detineantur, vel a creditoribus, qui tamen jura & prætensiones justas habent contra defunctos, vel a quibuscumque aliis personis; præcipue etiam, ut a lugentibus in vitis nihil quicquam exigatur & extorqueatur; Jure autem illis adstipulari Jus Naturæ & divinum, per ratio-*

tionem in medium adductas supra evicimus; quoad alterum, si cujuscunque loci consuetudinem altius indagabimus, apparebit, in plerisque locis pratensum discrimen nullum esse; ponamus etiam, quod consuetudo admittat coactionem, e juribus & rationibus supra citatis patebit, quid de illa sit sentiendum. Dicitis: (6) Non jam disceptabimus de consuetudine, quid mihi respondebis, si tibi ostendero expressas Principum constitutiones, certum stipendium Ecclesie & Scholæ Ministris pro sepultura assignantes? Ita in Electoratu Saxonie *Ordin. Provinc. Eccles. art. 26.* certum quid determinat, Ecclesie Ministris pro sepultura solvendum. Resp. Considerabimus verba constitutionis illius: Von Begräbnis einer alten Person sollen dem Pfarrer ein Groschen, von einer Jungen ein halber Groschen, dem Custodi aber von einer alten vom Läuten und Singen zweien Groschen, von einer Jungen ein Groschen gegeben werden. Es sollen auch jedem Pfarrer auf den Dörfern von einer jeden bestellten Leichen Predigt drey Groschen gegeben werden; Circa quæ notandum (a) utinam atque utinam talis constitutio in Saxonia nostra hodie observaretur; si enim non plus, quam sex illi grossi in sepultura adulti, & quatuor cum dimidio in funere Juvenis solvi deberent Ecclesie Scholæque Ministris, & reliquum cujusvis arbitrio permitteretur, nullæ profecto querelæ audirentur, cum in jure modicum & nihil fere æquiparari, & modicum non nocere, statuat, uti hoc *Barbosa in Thesaur. Loc. Commun. voce: Modicum, axiom. 1. & 3.* multis Legum & Doctorum testimoniis confirmavit. Sed ô Domine! in quæ nos reservastis tempora? sæpe hodie non tres grossi, sed sex, aut duodecim aut plures talenti (quorum unus 24 grossi constat) professione habenda exiguntur, & quid tandem fiet, si libidini & avaritiæ quorundam Clericorum non modus ponitur? Gemitus & suspiria lugentium, perinde ut tempore Eli, penetrabunt in caelum, & provocabunt vindictam, qualem DEVS exposcit *2. Sam. 3. vers. 11. Ecce ego facturus sum rem in Israël, quam, quisquis audiverit, tinguent amba aures ejus.* (b) Optime in *Ordin.* illa Electorali

art. 15. §. Darzu dann auch &c. provisum: Das den Armen und Unberühmten eine kurze Leichen-Predigt und Erinnerung umsonst gethan werden solle. (c) Formulae quaedam pia, loco Concionum funebrium; praescribuntur in dicta *Ordin. Eccl. Elect. Sax.* praelegenda in caetu comitantium, quales formulae hic loci quoque habentur, in quorundam sepulchris recitantur, tanto magis commendanda, quo minores exigunt sumtus, & ab affectibus, quos conciones divitum ostendunt, existunt liberae. (d) Cur Custos duos grossos & Pastor unum accipiant, & sic Pastor deterioris Conditionis esse videatur, quam custos, ratio redditur a *Carpzov. in Jurispr. Consl. lib. 1. def. 112. n. 7.* & causa quoque continetur in ipsa ordinatione Electorali, quia pro pulsu campanarum (ad quem alii debent conduci) & Cantu illud munus solvitur; hodie in quibusdam locis Custos saepe talerum & plus pro pulsu campanarum in diturnis exequiis exigit, ex quo sex grossos pulantibus dat, reliquos 18. sibi servat, praeter 5, aut sex alias praetensiones praesens absurdas, ad quas aliqui clerici connivent, ut per Custodem augeant quoque suos reditus funebres. (e) *Carpzovius d. loc. def. 113. num. 8. & 9.* cognito, pro pagis in concione funebri hodie non tres grossos, sed plus exigi, pro excusatione hac adfert: *Sed cum hoc tempore annona multum fuerit mutata, venaliaque longe majori pretio, quam olim, consistant ac astumentur, utique & hinc in villis honorarium pro concione funebri crevit ad dimidium usque talerum, quem solvere oportet eos, qui nimis tenaces existunt erga Ministros verbi, qui longe majori praemio erant honorandi.* Non negarem quidem, Ministros Verbi longe majori praemio esse honorandos, nec detrectabunt facile Auditores, majus id praemium offerre, modo res maneat intra terminos praemii, ut non tanquam debitum per detentionem cadaveris aut aliam coactionem extorqueatur, sed arbitrio lugentium id permittatur; nec pro tenacitate in pagis est accipiendum, quod saepius est extrema inopia & impossibilitas; audite tamen aliquando sunt avarorum Pastorum erga miseros ob inopiam sese lamentabiliter excusantes haec voces: Sie

würden ja noch etwa Werte haben, darauf sie schließen, oder
 Blasen in den Ofen, die solten sie ihnen, denen Pfarren,
 eintheils versehen, oder gar verkaufen. Illa Carpozovii excu-
 satio, quod annona multum sit mutata, venaliaque longe majori
 pretio, quam olim, constent ac estimentur, nullius plane est mo-
 menti; quasi vero soli Clerici & non etiam Auditores, preser-
 tim pauperes, opus habeant annona, victu & amictu; Ist es
 ben, als wenn in theurer Zeit, da ein Pfennig-Brodgen einen Gros-
 schen gilt, die armen Leute vor die Begräbnisse desto mehr zah-
 len sollen, weil die Herren Geistlichen vor die victualien desto
 mehr Geld ausgeben müssen. Si pretia in vestigabimus anno-
 nae, forte deprehendemus, quod tempore Electoris Saxoniae
 Augusti anno 1580. quo laudata prodit ordinatio, multa pe-
 cunia ex Indiis venerit in Germaniam, & annona majori pre-
 tio, quam hodie, fuerit vendita. Igitur *πρόσθετος* saltem & pra-
 textus hic est, *αίτια* autem & vera causa aucti stipendii consistit
 in eo, quod avari quidam Clerici liberalitatem vertesint in
 necessitatem, nec Politici ad evitanda incommoda ausi fuerint
 contradicere, gratiam potius apud homines, quam Deum, ini-
 turi. Haec praxis adhuc hodie observatur, ceu data occasione
 monstrabimus. Igitur (f) Constitutio illa Electoralis specimi-
 nis loco esse potest, ut conferendo hodiernas expensas fune-
 bres cum illis, ab Augusto Electore determinatis, advertamus,
 si semel a salutari & sapienti sanctione Juris Civilis &
 aliorum in minimo receditur, quot & quanti sequantur ex-
 cessus; nec valet objectio, quod Augustus Elector loquatur
 factum de pagis; nam verba citato loco generaliter sunt conce-
 pta, & demum discrimen inter pagos & civitates adfertur
 quoad conciones funebres, ut in illis tres grossi sint solvendi,
 in his pro modo facultatum plus sit dandum. (7) Non esse
 quid innovandum, & cum haec tenus Ecclesiae Scholaeque Mi-
 nistris tantum fuerit solum, imposterum laudabilem illam
 consuetudinem esse continuandam, nec attendendas obsole-
 tas illas nugae Civilis & Canonici Juris. Resp. Utinam non se-
 queretur innovatio, & non subinde auferentur postulata &
 pra-

pretensiones in Exequiis! Quantum degeneraverimus brevi tempore a moribus Patrum nostrorum, jam ante diximus, & specimen omni exceptione majus in Ordinatione Augusti Electoris Sax. Ecclesiastica exhibuimus. (8) in V. T. sacrificia fuisse deputata in sustentationem Sacerdotum & Levitarum; unde S. Maria Mater Christi non renuit offerre sacrificium a Mose præceptum, non deterius autem conditionis esse debere Clericos N. T. Resp. Deus in sacrificiis V. T. etiam pauperum habuit rationem, dum loco agni (qui tamen non adeo magni pretii erat) contentum se fore declaravit pari turturum aut simplicium columbarum *Levit. 12.* Si vero subinde augentur expensæ funebres, & exactio dura obtinet, non admitta erga pauperes commiseratione, annon ejulatus & lamenta oriuntur, quæ certe vindictam divinam, qualis Eli temporibus occasione sacrificiorum immissa est, provocabunt? Conqueritur Deus de sacerdotibus V. T. *Malach. 1. v. 10.* Wer ist unter euch, der eine Thür (des Tempels) zuschliesse, (wenn er nicht Genieß davon hat?) Ihr zündet auf meinem Altar kein Feuer an umsonst (ohne euren grossen Nutzen und Gewinn.) Ich habe kein Gefallen an euch, spricht der Herr Zebaoth, und das Speiß-Opffer von euren Händen ist mir nicht angenehm. Adduxi verba Prophetæ cum glossa Vinariensi. (9) Honestam sepulturam non esse parvi pendendam, cum DEVS pro justa poena comminetur asininam *Jer. 22. v. 19.* Resp. Quid per asininam (quam & alii caninam vocant) intelligatur, Prophetæ citato loco satis exponit, nec est, ut aliam comminiscamur. Ex jure potissimum definienda est honesta sepultura, & gratuita maxime statuitur honesta; contra, jus Canonicum exactionem pecuniæ in exequiis reputat pro crimine Simonie, quod an honestati conveniat, expendant illi, qui toties caninam & asininam crepant sepulturam. (10) Posse facile homines pecuniæ colligere & reponere in usum sepulturæ. Resp. Postquam adeo creverunt sumtus funerum, multi non tam facile illos colligere & reponere possunt, præsertim si brevi tempore aliquot funera suorum successive sunt ducenda. (11) Illum, qui exigit,

determinatum salarium, uti jure suo, & sic non facere injuriam. Resp. Videant illi, qui tantum extorquent, an jure suo utantur; ponamus etiam, constitutionem ecclesiasticam id permittere, circumstantiæ tamen sunt examinandæ, & præsertim ratio pauperum habenda, quoniam non omne in foro externo (humano) justum, est quoque in foro interno (divino) justum, juxta regulam: Summum jus (in foro humano) summa sæpe injuria (in foro divino est.) Ille immitis homo *Maub. 18. v. 30.* etiam utebatur summo jure in foro humano, sed qualem audiverit sententiam in foro divino, vide *v. 32. 33. 34.*

§. XXXIX.

De concionibus funebribus quædam notantur.

Potissimum vero quidam urgent, conciones funebres recte & maximo cum fructu haberi in memoriam defunctorum & ætificationem viventium. Et cum operarius dignus sit mercede sua, quam etiam adjudicarunt Imperantes nonnulli, & certum quid solvendum statuerunt pro concione funebri, frustra putant objici gratuitam sepulturam. Enimvero in plerisque locis liberum permittitur subdiis, utrum velint, peculiarem instrui concionem funebrem, an saltem prælegi formulam quandam monita pia de morte & vita æterna continentem. Utinam vero, si concio funebri eligitur, contenti essent quidam Clerici stipendio ab Imperantibus determinato, nec plus sive directe sive per indirectum extorquerent! Quid sentiendum sit de concionibus funebribus, quales communiter hodie haberi solent, an sint ita necessariae vel utiles, uti a nonnullis venditantur, malumus aliorum cognoscere judicia, quam nostram proferre sententiam. Celeberrimus & religiosissimus Theologus Rostochiensis *B. Henricus Mullerus* in den Geistlichen Erqvickstunden num. CCLXXXVII. ita statuit: *Leich-Predigten, leichte Predigten, sagt jener, denn es ist ein refrigerium darbey. Ich wolts schier umkehren und sprechen: Leich-Predigten, schwere Predigten, denn sie beschweren Hand und Beutel mit Golde und Silber. O liebliche Beschwerden! sprichst du. So seys dann so, Leich-Predigten, leichte Predigten. Gott erbarm sich: leicht sind sie, weil sie gehen bey vielen aus einem leichten Sinn. Ist es nicht eine*

eine Leichtsinigkeit, daß du an Gottes statt ein Lügner und falscher Zeuge bist, aus Finsterniß Licht, aus Lastern Tugend machst, lobest was lästerlich ist, und setzest den Teuffel auf Gottes Stuhl? Der Tode muß gerühmet seyn, wår er gleich ein Auszug aller Laster in seinem Leben gewesen; sein Geiz muß Sparsamkeit, sein fleischlicher Zorn ein Göttlicher Eysen, seine Unflätereij Kurzwelß heißen. Er that Unrecht, so sprichst du, er hat Unrecht gelitten: er suchte, so sprichst du, er hat gebetet. Was riechest du damit an? deine leichte Predigten machen leichte lose Leute, die hingehen, sich als Säue im Unflath der Sünden herum welszen, verlassen sich drauf, daß deine Leichtpredigt allen Koth abwaschen werde. Wer wolte Böses meiden, wann es in Gutes kan verwandelt werden, und Ruhm bringen auch nach dem Tode? Glaube nur, daß einem treuen Diener Jesu die Leichtpredigten die allerbeschwerlichsten seyn. Denn entweder sagt man die Wahrheit, oder nicht; jenes bürdet Feindschaft auf den Rücken, dieses Angst und Unruh aufs Gewissen. Ich meines Orts wolte, daß entweder keinem, oder allen, die es verdienten, Leichtpredigten gehalten würden. Jacobus will, daß der Arme nicht weniger in der Gemeine gelten soll, als der Reiche. Wer rühmt aber den Armen nach seinem Tod? Er begehrt nicht, sprichst du. Warum lieber? weil deine Begierde mit Geld nicht zu sättigen ist. Dem Geld hältst du Leichtpredigten, und nicht dem Menschen. Kupffern Geld, Kupfferne Seelmesse. Mit einem Wort: Wåren unter den Geistlichen keine Geißlinge, würde man der Leicht- und Lügenpredigten so viel nicht haben. Sie gebühren nur denen, die in der Barmherzigkeit und Gedult ein sonderbares Muster und Vorbild gewesen, daß man auf sie, als Vergångere andere weist und durch ihr Exempel andere aufmuntert, wie von Hiob S. Jacob spricht: Die Gedult Hiobs habt ihr gehöret. Die beste Glocke, so uns im Tode nachleuten kan, ist diese, daß man von uns rühme, was dort der Hauptmann von Christo rühmt: Fürwar dieser war ein frommer Mann, und Gottes Sohn. An diesem Nachruhm, mein Christ, laß dich genügen. Hac Theologus; jam audiamus ICtum Optimum *Brunnemannum*, qui in *Jure Ecclesiastico Lib. 1. cap. VI. §. XXIII.* sic sentit: *Merito mihi displicuit,*

erit, quod ii, qui flagitiose vixerunt, & in morbo aliqua forma peni-
 tentia edidere, peccati predicentur in concionibus funebribus. Ut ta-
 les condemnandi non sint, nec a Regno aeterno excludendi, cum peni-
 tentia vera nunquam sit fera, non tamen certum quid de eorum salute
 pronuntiandum. Scandalizantur sani, & eodem modo penitentiam
 in motum ultimum differunt; & quid proderit defuncto, si beatus
 predicetur, cum forte non sit? aut quid nocet, si bene mortuus, & vivi
 iudicium de salute ejus suspendant & iudicio divino committant?
 Penitentiam dare possumus, inquit Augustinus, securitatem autem non,
 non quidem dico damnabitur, sed nec dico salvabitur. Vis a dubio
 liberari? tene certum, & dimitte incertum, age penitentiam, dum sa-
 nus es; Hæc Augustinus. Ideoque non male Dn. Ammersbach en-
 comia funebria, quibus hodie honorantur perversi homines, si modo
 summi sacra usi sint, vocavit volumen volans, den fliegenden Brieff,
 de quo Zach. cap. 5. agitur, nam inde execratio procedit in superficiem
 totius terre, & quisquis furatur ex hoc populo, se innocentem adferit.
 Defuncto illa canonizationes non prosunt, & plerique (nam malorum
 hominum ubique major copia est) exinde sumunt occasionem se con-
 firmandi in malo. Poterat dici, sperandum bene esse de salute, sed cer-
 ti quid nihil desiniendum. Sed opponat mihi aliquis, nullam esse cer-
 titudinem aliene salutis, cum etiam vita inculpata cum hypocrisis esse
 poterit conjuncta. Sed resp. certitudinem habere suos gradus; nam
 si quis mediis salutis diligenter usus, & inculpate vixit, de ejus salu-
 te certior esse possum, vel meliorem spem fore, quam de eo, qui scelerate
 vixit & in extremis penitentiam agere visus est. Notatu quo-
 que digna sunt duo testimonia, a Perillastri Dno. Stryckio in
 Notis ad hunc Brunnemanni locum adducta, nempe Zabnii &
 Mengeringii, in quibus ostenditur, quot scandala excitentur per
 laudes defunctorum inmodicas, & quod optandum
 foret, si omnes ejusmodi laudationes in sug-
 gestibus sacris omitterentur.

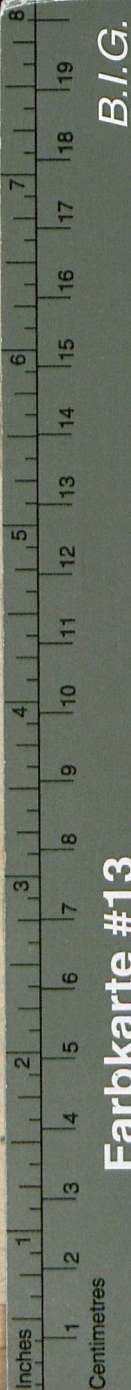
*2403650

1078

1078 lat 12

TATIO IVRIDICA IN AVGVRALIS
DE

ALTRA GRA-
CONCEDENDA,

egräbnisse / denen Rechten und der
nach / umsonst und ohne Entgelt ver-
stattet werden sollten/

QVAM,
VENTE DIVINO NVMINE,
E MAGNIFICENTISSIMO DOMINO,
DOMINO

ELMO HENRICO,

IAE, IVLIA-CI, CLIVIAE AC MONTIVM,
AE, VVESTPHALIAE QVE, &c. &c.
RI ICTORVM ORDINE DECERNENTE,

SVB PRAESIDIO

LIELMI HIERONYMI
VCKNERI, ICTI,

PANDECT. PROF. PVBL. CVR. PROV.
IVRID. ET SCABIN. ASSESSORIS.

C PRAECEPTORIS AETERNVM DEVENERANDI,
PRO LICENTIA

VTROQVE IVRE HONORES ET PRIVILEGIA
ORALIA LEGITIME CONSEQVENDI,

ERVditorVM EXAMINI SVBMISIT
ES HENRICVS HEVNISCH.

SVEVOFVRTO-FRANCVS.
XI. FEBR. MDCCVIII.

HORIS ANTE- ET POMERIDIANIS.
EDITIO IV.

AE, TYPIS HELLERIANIS. 1723.